Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 15 СЕНТЯБРЬ, 1987 ШУ ★ № 111 (7457). ★ Мах 3 кеп.

ДЕША ДАЙ ХИЛА!

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА ЮБИЛЕЙ СИЙНА ТIАЙЙЦА ДЕКХАРАШ ДИЗЗА КХОАЧАШДЕ

«Советски пачхьалкхен экономически а социальни а прогресса новкъа лоархIаме гIулакх хинна дIаоттаргда Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци яьнна 70 шу дизар. Цхьаккха шеко яц, советски халкъ къахьегама толамашца вай общества вахара ерриге оагIонаш эргаяьха тоалрца накъагIоргда цу сийлахьча денна.

КПСС Центральни Комитето тIахьех хIара советски къахьегамхо, миччахьа болх беш из вар аьнна, Ерригсоюзни социалистически яхьа доакъошхой мугIарашка отта, пятилетка къахьегама фронта хьинаре бIухо хила, ше болх беш волча моттиге юкъарча гIулакха дизза дакъа юкъедахьа», — аьннад КПСС Центральни Комитето Советски Союза къахьегамхошка даьча кхайкарал тIа.

Парте XXVII съезден цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумийи решенеш кхоачашъяра, Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара баха ма боаггIара накъабахара деррига низаш тIадерзадаьд Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша. Цар лаьрхIад планал совгIа промышленни производство дегIайоалае. Боахам лелабара кердача методех пайда эцара, экономически методаш юкъейоалаяра, объединенеш а предприятеш а йиззача боахама расчета тIа, шоаш шоашта финансировани ярга, самоокупаемостага яхара чотагIа производства рентабельность айе, арахеца продукци дикагIа хилийта.

Октябра юбилей сийна иштта доккхий декхараш тIайийцад республика агропромышленни комплекса къахьегамхоша а. Интенсивни технологеш, боахама чура расчет, къахьегам вIаштIехьбаккхара а пох мах телара а коллективни формаш юкъекхувлара чотагIа ялат, дулх, шура, кхыйола юртбоахама продукци дукхагIа яккха дош деннад цар.

Цудухьа хIара партийни комитета, юкхьанцарча организаце керттера декхар да карарча шера декхараш кхрачашдар Iалашделга, экономически а социальни а даькъе толамаш доахалга, Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара сийна хетаяь ях цу гIулакха тIаерзаелга.

ЧIоагIа лоархIаме да пятилетка шин шера план из деза цIей хьатIаотташ кхоачашъяра оарцагIъяьннача хьалхалаттача коллективай, болхлой партийни йоакхо яр, теркам тIабахийтар. Уж тайпа декхараш тIайийцад республикерча кхойтта эзар къахьегамхочо. ХIаьта царех дукхагIчар шоаш денна дош чIоагIа а леладу. Масала, Октябра цIей хьатIадош кхоачаш планал совгIа 87 эзар тонн мехкдаьтта даккха лаьрхIадар «Грознефть» объединене коллективо. Укх деношка боккха кхаъ кхаьчаб республика мехкдаьттахошкара: заданел совгIа 95 эзар тоннал дукхагIа «Iаьржа дошув» а конденсат а, 93 миллион кубометр газ яьккхай цар. Цхьайола предприятеш хьатIадоагIача шера чотагIа къахьегаш я. Царех я бурув деттача балхий Малгобекски управлени, «Старогрознефть» НГДУ. Юбилейни социалистически декхарех лоархIабу «Грозтрубопроводстрой» треста болхлой а. «Ананьев-Богороучаны» яхача газопровода компрессорни станце шоллагIа аргIа йиллача ханал хьалха хьалъяьккхай цар. Октябра сийна лелаеча социалистически яхье дика толамаш даьхад «Союзспецремстрой» треста ПМК-4 гIишлонхоша. ХIаьта юбилей хьатIаотташ пятилетка шин шера план кхоачашъе лаьрхIа хинна производства дукхха новатораш хьатIадоагIача шера чотагIа къахьегаш ба. Царех я Нохч-ГIалгIай гIишлон управленена чуйоагIача СМУ-6 Р. Сайфутдинова а СМУ-8 Х. Эльбиева а кулгалду бригадаш, «Чечингтранс» ПАТО Б. Бурдынюк керте латта водителий бригада, дукха кхыбараш.

Цхьабакъда, хIанз а кIезига яц юбилейни декхараш кхоачашдара ерригa таронаш оарцагIа ца йоаха коллективаш. Цар бехкагIа республика царех лоархIа ца яр кхерам болаш хьал эттад хIанз. Къаьстта из ала доагIа договорни поставкаш яра задани кхоачаш ца еча «Грознефтеоргсинтез» объединене коллективах, капитальни гIишлошъяра бархI бетта план 85 процент мара кхоачаш ца яьча республика гIишлонхоех. ЧIоагIа сагото йиташ хIама да социально-бытовой гIулакхашта эша объекташ хьалъелга ледара латташ хилар.

Дукха колхозаш а совхозаш а, бIарчча районаш я пачхьалкхенга дулх, шура, кхыйола юртбоахама продукци йохкара планаш а юбилей сийна тIайийца социалистически декхараш а кхоачаш ца деш.

Уж а цу тайпара кхыдола а кхоачамбоацараш дукхагIча даькъе нийсденнад цхьайола партийни, советски, боахама органаш перестройка еча хьинаре юкъе ца яхарах. Халахете а, дукхха моттигаш нийслу шоаш перестройкана тIехьа ба, яхаш даьсса хабараш а дувцаш, доагIар хIа аьнна хьадеххаше, хьинарегIа болх белга хьадеххаше, гIалаташ дувлийтара, планаш а социалистически декхараш а кхоачаш ца дара «объективни» бахьанаш лехаш, хаоттама беррига бехк дIатIабилла гIерташ цхьа-болча кулгалхоша леладер дIахо ла йиш яц. Долболча планаш кхоачашъяра, бухсоцдаш де лаьрхIачунче, планаш кхоачашъяра, бухсоццаш де лаьрхIачунга кхачара къахьегамхой оарцагIбоахаш беча балхага хьежжа мара перестройка яра мах бе багIац.

Цудухьа хIара партийни организаце тахан леха еза Октябра юбилея сийна тIайийца доккхий декхараш дизза кхоачашдара, наьха къахьегамен политически хьинар айдара керда таронаш. Из дара оарцагIваккха веза хIара коммунист, перестройка сихагIа чакхъяккхар, вай дIахьалхашкахьа ухалга сихдар шийга кхоачаш да, аьнна хеташ мел вар.

Массанахьа — общественни вахаре, производстве — коммунистий авангардни лоархIам айбар партийни комитетий, юкхьанцарча организацей керттера гIулакх а хинна дIаотта деза.

ТIаккха предприятии, колхоз е совхоз, цех а ферма а, участок е бригада, цхьаккха саг хила йиш яц Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара сийна тIайийца соцналистически декхараш дизза кхоачаш ца деш. Юбилей хьатIакхача йисар кIезига ха я. Цудухьа геттара лоархIаме да тIехьадисар дIа а доаккхаш, ерригача таронех пайда а эцаш, массане массанахьа хьинаре къахьегар.

— Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара толамачица дездар — хIара къахьегамхочун сийлен декхар.

19 сентябре — коммунистически субботник

КХОЬЬЧА МАТЕРИАЛИЙ ЧОТАГIА

Укх шера хьалхарча бетташка пачхьалкхен план кхоачаш а ца еш, тIехьаюсачарех яр Назрановски трикотажни фабрика коллектив. Пятилетка хьалхарча шин шера план Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача юбилейга кхоачашъяра доккхий декхараш тIайийцача цо ерригa ший таронаши кхоачамаши оарцагIдаьхар. Цудухьа дерригача технико-экономически хьокхамий бархI бетта план тIеххоачашйир фабрика болхлоша. ПланагIа лаьрхIачул совгIа цар тийгар 138 эзар барзкъа.

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача юбилей сийна коммунистически субботник дара москвичаша дIайолаяь инициатива хьаллаьцача фабрика хIамаш тегараша шийтталагIча сентябре къахьегама цIей дIадихьар. Цига дакъа лоацаш бар предприятера 960 совгIа саг болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхера нах. Цар цу дийнахьа хьадир 40 эзар барзкъа, вокх деношка юкъера лаьрхIача 35 эзар мара барзкъа ца деча. Инженерно-технически болхлойи гIулакхера нахи хилар предприяте коа, гонахьарча моттигашка лостам беш.

Кхоьча материалий чотагIа 12 сентябре къахьегаш хилар иiъ бригада. Царех я Лолохоева Люба, Комурзоева Фатима, Куркиева Марем, Тоутиева Люба керте латтача бригадай коллективаш. ХIаьта кходаьча металлах хIамаш тегача машинашта эша запасной оатхалаш хьаеш хилар коммунист, мастера Берсанов Хьажмурдас кулгалдеча участка коллектив.

Коммунистически субботнике дакъа лоацаш хиннача ерригача цехаша, шоаш цу дийнахьа даьккха шиъ ахи эзар сом алапи Машара фонда юкъедахийтар.

●

ЛАЬРХIАР ЧАКХДОАККХ

Укх шера 19 сентябре Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача цIейна хетадаь коммунистически субботник дара москвичаша дIайолаяь инициатива хьаллоацаш митичгаш хилар Грозненски консервни завода ерригача цехашка. Из дика гIулакх массане къоабалдаь хьал а лаьца, 12 — 13-чей сентябре коммунистически субботник де лаьрхIар цар цу дезача цIейна хетадаь. Шоатдийнахьа коммунистически субботнике дакъа лоацаш хилар предприяте беррига болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхера нах. Керттерча производстве шин сменагIа къахьегаш хилар 675 болхло. ХIаьта завода коа лостам беш хилар цхьа бIаь саг. Цу дийнахьа къахьегама вахте латтараша арахийцар 50 эзар сома маьха продукци.

КIирандийнахьа, 13 сентябре а иштта къахьегаш хилар беррига болхлойи завода новкъостал деш бола студенташи. Шоай массазарча балха моттигашка шин сменагIа болх беш хилар 300 саг. Цар арахийцар 40 эзар сом мах бола консервни продукци. Цу дийнахьа гаьнарча КъулбаседегIар дIаяхьийтар цхьа вагон компоташ, моща горохи.

Цу шин дийнахьа сомий цеха коллективо вокх деношкарчул дукхагIа хьайир сомийи комсийи сокаш, консервни цеха болхлоша хьайир баьцадаарий Iов, томатий цеха коллективо яша ехкар помидораш.

Коммунистически субботник хиннача шин дийнахьа къаьстта дика болх бир вокхагIволча мастера Бисултанов Хьусена кулгалдеча жестяно-баночни цехей Евлоев Мухьмад керте латтача викельни цехен коллективаша. Жестяно-баночни цеха болхлоша хьалир банкашта тIадехка 200 эзар ногIар, хIаьта викельни цеха коллективо арахийцар цу ногIарашта эшаш дола цаIи ахи тонн хьамча гIозарч. Вокх деношкарчул дукха овсарегIа къахьийгар цар.

Нохч-ГIалгIайчен столица г. Грозный тоаеча, цига дола тамбеча дIадахийта цхьа эзар хьожадир завода консервицкаша.

Укх тIеххьарча шерашка арахеца продукци дикагIа хилийтара тIаерзаяь дукха мероприятеш чакхйоах Назрановски трикотажни фабрике. Брак йола швейни изделеш чакх ца ялийтара бола тIахьожам чIоагIбаьб. Цу лостамагIа дика йоалаш къахьег коммуниста Аушева Мадинас кулгалдеча шоллагIча цеха коллективо. ТIахьожама болх къаьстта дика вIаштIехьбаьккхаб ОТК йоккхагIйолча контролера Леймосва Розас.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) ОТК йоккхагIйола контролер Р. Леймоеван шоллагIча цеха начальник М. Аушеван тийгача барзкъашка хьожаш ба.

Л. АБДУРЗАКОВА
сурт.

КХАШКАРЧА БАЛХИЙ — ЦIЕНХАШТТА ЙОАКХО

ДIадахача пIаьраска дийнахьа КПСС Нохч-ГIалгIай обкоме дийцад республика боахамашка гуйрийнарча кхашкарча балхий темпаши дикали лакхъяра, Iангара дахара хьайбаш кийчдара деш.

Гулбеннараштa хьалхашка, хIаьта царна юкъе бар КПСС горкомийи райкомийи юртбоахама отделий заведующеш, доккхийча боахамий партийни комитетий секретараш, хIаьта иштта НГIАССР Госагропрома цехови парторганизацей секретараш, къамаьл дир КПСС Нохч-ГIалгIай областной комитета шоллагIча секретара Д. Г. Завгаева.

ХIанз кхашка деш латтача балхий анализ йир цо, къаьстта теркам тIаззар цу даькъе цхьайолча районий, колхозий а совхозий а кулгалхошеи юрта боахама специалисташеи дувлийтача цIенхашттарча гIалаташта.

Иштта белгалдаьккхадар доакъар Iалашдара тампаш, масала, соахка хиннарел эсалагIа йолга, из бахьан долаш йоагIачул холуш кIезигагIа йол Iалашъю Ачхой-Мартановски, Грозненски, Наурски, Надтеречни, Сунженски районий боахамашка. Цунца цхьана массанахьа хIана яц аьнна йолаш я наькъа йистошка, сангарийи оросителийи йистошка, аьттув боацача кхыча моттигашка ши-шегIа хьалтIаювлача баьций чотагIа из дукхагIа Iалашъяра таронаш, хIаьта мангалхой-м гургбац укхаза...

Соахкарчул дикка кIезигагIа да аргIаш а даь дIаоттадаь ча а. Краснодарски крае баха ба хIанз цхьадолча вай боахамий викалаш, цигара 50 эзар тоннал кIезигагIа доацаш из доакъар Нохч-ГIалгIайчене хьакхоачаде дезаш ба уж. ШоллагIа бутт ба уж балхаш дIадоладаь, хIаьта боахамашка хьакхаьчар-м 3 эзар тонн ча мара дац. Оттадаь декхар кхоачашдара кхы а мел ха эшаргья лархIа хала дац, нагахьа санна хьалха хиннача темпашца болх бой.

Белггалара сагото йойташ ба силос кийчъяра лелам. Нагахьа санна цун дукхал плановичунна гарга яле а, дикагIа хиларга дог доахийташ да моша доакъар: кIоагаш чу йиллача силоса кхоалагIа дакъа гаргга дар мара дац карбомид теха, вож запасаш дукхха а эсалагIа я.

Гуйрийнара культураш дIаера лаьтта кийчдара а зябь ахара а темпаш лоха я. Уж балхаш дара араяьккхаяц ерригa а йолаш йола техника, шин сменагIа болх белга вIаштIехьдаьккхадац, хIаьта из бахьан долаш аханза улл кхы а 50 эзар гектар гаргга лаьтта. Дика ховш да лаьтта ханнахьа кийч ца дарах хургболча хьувкъамах 15—20 процент бовлга. Хьагуча хьалах, карарча шера урокех пайда эцара терко яьяц цхьадолча боахамий кулгалхоша. Цу хьале тIагIерттагIа а принципальнегIа а хила мегаргбар хила декхарийла а бар колхозийи совхозийи партийни организацей секретараш, коммунистий вожакаш. Хала хете а денале йоаца позици лаьцай цар, боахама кулгалхощца къовсабала лоархIабац.

Во лел гIулакхаш фуца Iалашо еча а, хаоттама хьалаш санна йолча цхьаккха тайпарча объективни йоацача факторех цун запасаш тийша еце а. Иштта, Сунженски района боахамашка таханарча дийнахьа долаш дола цхьоалагIчеи шоллагIчеи классагIара фу эшачох 26 процент дар мара дац. Кхы дикагIа хьал дац Шалински, Сунженски, Грозненски, Гудермесски районий колхозашкеи совхозашкеи. Эшачох аханега а дIакхачац цига долаш дола кондиционни фу.

Къаьстта терко е езаш да хьайбаш кхоаба фермаш Iангa кийчъяра балхаш а. Цхьайолча моттигашка «тIехьагIа», яхаш гаьнадоах уж, хIаьта хаоттам-м моллагIча минуте а талха ма тарлой...

КПСС Нохч - ГIалгIай обкома организационно - партийни балха отдела заведующе А. В. Шаршавыха гулбеннараштa дIайовзийтар юкхьанцарча партийни организацешкарча отчетно - хоржамий кампане керттера итогаш, теркам тIаззар собранешка коммунистий хьинар эшшача тайпара лакха ца хилара, документаци кийчъеча дувлийтача гIалаташта. КПСС ЦК комиссе проверка еча хана гучаяьхача партийни взносаш дIателаш КПСС Уставо дIадехар телхадеш хиннача моттигашта.

КПСС ОБКОМЕ

Укх шера 11 сентябре чакхъяьннача КПСС обкома бюро заседане дийцар сомий а хаьса а коллективни бешамаш лелаяр республике кхы дIахо а дегIадоаладара, КПСС ЦК цу хьакъехьарча соцамаша дIадехарашка хьежжа, цу балхара кхоачамбоацараш дIадахара дош.

Белгалдаьккхад, республика городашка а болхлой поселкашка а баха къахьегамхой сомий а хаьса а коллективни бешамашца Iалашбара болх дикагIа дIабодаш хилар. ХIанз коллективни бешамаша дIалаьцад 1462, 67 гектар лаьтта, из тIачIоагIдаьд 26500 дезала.

Сомий а хаьса а бешамий товариществаш юртбоахама продукци яккхара кхы тIа бола боккха хьаст а хинна дIаэттай. Из продукци хьачулучарна къахьегама стимулировани яра а царна новкъостал дара а царга гIишлон материалаш, консервировани яра эша ногIараш, автошинаш, удобренеш, ядохимикаташ йохкар вIаштIехьдаьккхад. Дукхача товариществашка хьалъяьй автобусни остановкаш, практикана юкъедоаладаьд гурахьен бIаьстийи бешамашта коллективни обработка яр.

Цунца цхьана сомий а хаьса а коллективни бешамаш дIателачеи лелаечеи хIанз а цIенхашта гIалаташ нийслу. Республика дукхача районашка, город Грозне бешамаш тIа-тIа дукхагIа хилийтара заданеш кхоачашъяц. Иштта, Надтеречни районе укх тIехьарча шин шера коллективни бешамашта лаьрхIа цхьаь цаI гектар лаьтта деннадац, ши гектар мара деннадац Назрановски районе. Кхоачам болаш дац нах бешамашка эшача цIеношца Iалашбар а. Во латт аьта кхера, жагIа, гIум йохкар, из бахьан долаш уж эцача цхьацца зуламаш деш моттигаш хул. Гаьнна кхоачам болаш дац бешамаш лелаераш дIадувча фуца, дIайогIача материалаша, удобренешца, ядохимикаташца Iалашбар.

Эсала пайда эц бешамаш лелаерий кооперативий доакъашхощкара продукци дIаэцара таронех, каст-каста нийсан дика сомаш баьцарашки дукха бенаш тугаш моттигаш. ЙоагI-йоагIача ханага хьежжа, мaьхаш нис-

дара дешаш сихха къестадац.

Бешамаш йол-йолча моттигашка лаьрххIача тикайи пунктийи сеть шерлац. БоаггIача тайпара теркам тIабахийтац наькъаш дахкара, территори чуерзаяра, нах хилеи электроэнергецен Iалашбергбола дешаш къоастадара. Дукха бехкаш доах наха шоай транспортни, медицински, санитарни гIулакхаш во кхоачашдара, телефонни бувзамца Iалашбара, эшаш дола справочни литература эца моттиг ца хилара.

КПСС горкомашта, райкомашта, НГIАССР Госагропрома, министерстваштен ведомстваштен, горрайисполкомашта тIадиллад сомий а кхыйола а коллективни бешамаш лелаяра хьакъехьа республика Министрий Совето тIайийца решенеш хаьдда кхоачашъяр вIаштIехьдоаккхилга, цу гIулакхага лоархIамеча социально-экономически политически декхарга санна хьожа а хьожаш.

Хьайбай доакъара база чIоагIъяра тIаберзабаь КПСС Гудермесски горкома организаторски политически болх бийцаб.

Белгалдаьккхад, парте горкомо цу лостамагIа болх белга. Цох хьахиннар — карарча шера сенаж, силос кийчъяра боарамаш лакхденнад, кIеззига айеннай кийчдеча доакъарий дикал.

Цунца цхьана парте Гудермесски горкома организаторски политически балхо овлангара денз хувцам бац доакъар кийчдеча даькъе. Цхьайолча партийни организацей, боахама кулгалхойи специалистийи балхацара дIаяьннаяц инертность, доакъар кийчдеча эттача хьала критически мах ца бар.

Доакъара база чIоагIъеча эсала пайда эц боахамий производственни потенциалах, кIезига да лаьтташка хий дуллаш дIадахийтача рузкъаех хьахулар. Дерригача боахамашка хIана дац аьнна доакъара культурай хьувкъам проектничунга дIакхачац. Хилийта йиш йоаца мелал гойт хьайбаш дукха белок йоаллача доакъарца Iалашдеча. Из проблема къоастаяра тIаерзаьяц кхаш дIадера структура, эсала пайда эц соя, горох, рапс, кхийола культураш кхаьлхеяра интенсивни технологеш. Хьайбашта кIезига лу тIехка, чкъьра хьоар, доакъара дрожжаш, кхыйола дукха белок йоалла добавкаш. Из бахьан долаш дукха фуъ дIабода.

Дикка дукхагIйолча совхозий кулгалхошеи специалисташеи кIезига къахьег доакъар кийчдеча интенсивни технологеш юкъейоалаяра. ХIара шера кхоачашъяц комбинированни солос кийчъяра заданеш. ЧIоагIа кIезигача а кхоачамбоацача а боараме да активни вентилированеца йол йокъаяр, гIожача доакъарашта прессовани яр.

ТIехьайисай доакъараш леладара а уж кийчдара а база. Къаьстта таац йол лоаттаю кхоаленаш, эшарашка хьежача итт процент а яц уж. Массанахьа доаггIача тайпара юкъейоалаяц коллективнии дезален подряд, дегIадагIац доакъар кийчдечеи хьайбай продукци йоаккхачеи къахьегаш йолча подразделеней хозрасчетни гIулакхаш. Доакъар кийчдерашта лу алапи нонагIа йолча хана доакъарий дикалах тийша а цунца дувзалуш а дац.

Парткомий, боахамий администрацей, халкъа депутатий юрта Советий исполкомий доакъар кийчдара кампани чакхъяккхара тIаберзабаь организаторски массово-политически болх лерхIачунга кхоачийташ а тIа-тIа алсамбоалаш а бац.

Района партийни, советски, боахамий органаш доакъар кийчдеча долча хьалага боаггIа теркам тIабохийташ хьежац, доакъара культурай хьувкъам лакхбара эффективни де дезараш тIа ца эцача боахамий кулгалхошца машар хул.

Парте Гудермесски горкома доакъар доаккхилга дегIакхувлача долаш долча цIенхашттарча кхоачамбоацарашта теркам тIаззаб, иштта цунна хьалхадаьккхад, беррига организаторски политически болх из гIулакх овлангара хувцара тIаберзабелга, Iилмана карагIдаьннараши хьалхалаттачар практикен юкъе а кхувлаш.

КПСС обкома бюрос парте горком, РАПО, боахамий кулгалхой, специалисташ декхарийла баьб юрта боахаме хьаьяьча производственни потенциалах эффективнегIа пайда эцалга Iалашде, ма хуьла сихха интенсивни методах доакъар кийчдара дохалга вIаштIехьдаккхха.

шерра прогрессивни технологи юкъейоалае, лакха белкови доакъар дукхагIа кийчдара къаьстта теркам тIабахийта, доакъар кийчдара материальни база чIоагIъе, цун технически боарам лакхбе, дикала тIахьожам лоаттабергбола эффективни системa хьае, района дерригача боахамашка экспресс-лабораторeш хьаяра де дезараш де.

Бюрос иштта парте горком, горисполком, совхозий юкхьанцара парторганизацеш доакъар кийчдеча хьаьдда де дезараш де а организаторски массово-политически болх тоабе а декхарийла яь. Коммунистий авангардни лоархIам лакхбара духьа отчетно-хоржамий кампаней таронех бизза гIа пайда эца. Коммунистий отчеташка ладувгIара, царца индивидуальни собеседованеш яра гIулакха практиковать де, доакъар доаккхача производства системa ерригa звеньяш квалифицированни кадрашца чIоагIъе, дикагIдолча боахамий базе уж юхакийчъелга вIаштIехьдаккха. Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхача долча кхоачамбоацараштен цун хьокхам лакхбарах теркам тIаоза. Доакъар кийчдерашта къахьегара, быта, салаIара эшаш дола хьалаш хьаде.

«Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизара хетадаьча коммунистически субботника кийчо яра, из 1987 шера 19 сентябре чакхдаккхара» дешага хьежар.

Белгалдаьккхад, республика къахьегамхоша шоаш цу перестройкана юкъе дакъа лоацаш хилара уйла а йолаш КПСС XXVII съезда решенеш вахаре кхоачашъеча беркате болх белга. Парте хьалхашка оттадаьча декхараштa гIулакхаца жоп а луш станце Грозный локомотивнии вагоннии депой болхлоша, инженерно - технически болхлоша, гIулакхерча наха Сийлахь - боккхача Октябра юбилейна хетадаь 1987 шера 19 сентябре коммунистически субботник де аьнна инициатива еннай. Цу дийнахьа цар тIехлакха къахьегама овсарле йолаш болх бе а, хIаьта хьадаьккхар шийтталагIча пятилетка фонде дIачудахийта а лаьрхIад. Машиннаькъахой патриотически инициатива раьза а болаш хьаллаьцай Октябрьски бурув тохара балхий управлене, «Старогрознефть» НГДУ-с, иштта республикерча кхыча хьалха лаьттача коллективаша.

Социально - экономически дегIакхувлилга сихдара йола парте планаши беррригача балха перестройка яри шерра хьаллацара къаьгга дола тешал санна, Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизара боаггIача тайпара накъабаха чIоаггIа гIертилга санна из почин а, лоархIаш КПСС обкома бюрос могайир станце Грозный локомотивнии вагоннии депой, республика кхыйолча къахьегама коллективий болхлой, ИТР, гIулакхерча наьха Сийлахь-боккхача Октябра юбилей сийна 19 сентябре коммунистически субботник чакхдаккхара йола инициатива.

КПСС горкомашта, райкомашта, партийни, профсоюзни, комсомольски организацешта, предприятей, учрежденей кулгалхошта хьалхадаьккхад, патриотически инициатива хьаллацара, из дIайоаржаяра, субботнике тIехлакха къахьегама овсарле хургйолаш социалистически яхь вIаштIехьяккхара, цу дийнахьа кхоьча ресурсашца болх бергболаш экономе резерв лаха коллективаш оарцагIъяхара шерра организаторски политически болх бе: халкъа боахама дерригача доакъошка, хIара балха моттиге лакха къахьегама овсарле а йолаш болх белга Iалашдара эшаш дола организационно - технически, идеологически де дезараш де.

Халкъа депутатий Советий горрайисполкомаша нах баха моттигаш, предприятей, учрежденей, организацей территореш тоаяра, санаторни хьисапе цIенъяра, гаьнаши кIотаргаши дIайогIара хьадда боарамаш белгалдаха а, болх чакхбаккхара Iалашо е а еза.

Республикански газетий редакцеша, телевиденеи радиовещанеи НГIАССР Госкомитета коммунистически субботника еш йола кийчои из чакхдаккхари шерра хьагойта, Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дизара сийна социалистически декхараш толаме кхоачашдара беча хьинарерча балха лоархIам хьахьокха беза.

КПСС обкома бюрос ший заседане августовски хьехархой конференцей доакъашхоша яь критически замечанеши предположенеши кхоачашъяра йолча поручений перечень а чIоагIийр, кхьадолча дешашка а хьежар.

ВАЙ—ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТАШ

КЪАМАНДАР А ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИДАР А ВIАШИ НИЙСА ТАРДЕ

УЖ МОЛЛАГIЧА къамех бале а, советски наьха башха-дика оамалаш я коммунизма гIулакха боарам боацца мутIахьа хилар, социалистически патриотизм а, интернационализм а, къахьегамен общественно - политически хьинар а долаш хилар, кхыбараш лоалла лоаттабарцеи боацабарцеи, къаман а расови а предрассудкашца цIаккха машар ца хилар, дерригача мехкашкарча къахьегамхошца классови барт-цхьоагIо хилар. Цхьан хана кIеззига мара боацаш хиннача коммунисташта дагаьллача интернационализмах, вай мехкарча дерригача доккхийча а кагийча а къамех миллионаш а, миллионаш а болча наьха дегашка дижа хIама, цар хIара деннара гIулакх хиннад дегIаенача социализма хьалашка. ДукхагIа болча советски наьха оамалех дIадаккха йиш йоаца хIама хиннад интернационализмах, долче, вай халкъа интернационалистски кхетам дIахо а кIоаргбара мел эша объективни субъективни фактораш я вайцига. Коммунизм хьаяра хIанзарча хан-юкъа къаьстта лоархIаме да, уж моллагIча къамех бале а, берригача къахьегамхой юкъарсоветски, халкъа юкъара сакхетам чIоагIбалар.

СССР-ерча доккхийча а кагийча а къамий викалех йоахка цIена дог-уйлаш, къаман а бIарчча хьайцача советски а доккхал делга хьахиларо тешал ду коллективизм, интернационализм, социалистически Даьхе дукхаезар, коммунистически идеалашта тешаме хилар санна йола Iалаьмате дика оамалаш советски сага сакхетам чу чIоагIъенна хилара.

Шийна теркам тIаувзаш да, советски наьха алхха общественни сакхетаме уж уйлаш чIоагIъенна Iийна ца хилар. Уж кIоаргга чуеннай хIара сага сакхетам чу, психологена а морала а, хIара къахьегамхочун вахара хьисапа. Вай халкъа кхелаш цаIаш хилар, социалистически вахара хьисапа мировоззренчески принципаш цаIаш хилар юкъарчал доаццаш гучадоал советски сага сакхетам чу.

«Тха университет — дукхача къамех болча наьха боккха дезал, цига дешаш ба 25 къамах бола студенташ, — доккхал а деш республика берригача кагирхой цIерагIа хьакхайкадир НГIАССР хьахинна 50 шу дизара хетаьча КПСС обкома а НГIАССР Лакхехьарча Совета а торжественни заседане шо къамаьл деш Нохч - ГIалгIай лаччахьалкхен университета студенткас Э. Чапановас. — Цу тайпара хIама духхьал тха аузе хинна Iац. МоллагIча промышленни предприяте, колхозе е совхозе шо дахарах, дукхха квартираш йолча моллагIча цIагIа шо дIачудахарах, шоана гургба барт болаш бахаши къахьегаши бола нохчий, гIалгIай, эрсий, украинцаш, эрмалой, хIирий, кхыбараш».

ХIаьта Наурски района Кирова цIерагIча совхоза тракториста В. Соломатина «Грозненский рабочий» яхача газета тIа яздора: «Кирова цIерагIйола совхоз Наурски районе тайп - тайпарча къамех бола нах дукхагIа бахаш а къахьегаш а я. Укхаза ба эрсий, нохчий, гIалгIай, украинцаш, гIумкий, немций, казахаш, хIирий, удмурташ — Советски мехкара 16 къамах бола нах. Цхьа дезал санна дахаш а къахьегаш а да тхо. Массаза вIаши новкъостал ду. ХIаьта тайп-тайпарча къамех бола мел халкъа депутаташ юкъебоагIа тха Савельевски станични Совета состава!..».

Бе-беча къамах болча цу наха дувцачо хьатойт цаI болча интернациональни дезала — советски халкъа, наьха керда исторически общноста — юкъебоагIача республика берригача къахьегамхоша дег тIара доккхал делга.

Уйлаш а де лерхIараш а цаIаш долаш, шийсийлахь - йоккхача Даьхен хIара миIинг еза йоагIаш ва советски саг, моллагIча къамах из вале а. Ер да дог тохадолийта масал. 3 январе 44 шу даьннад немецко-фашистски гIаьрахоех Малгобек мукъаьлккха. № 4 йолча малгобекски интернатерча лер йоахараша хьалехаб шоай город моастагIчох лораь дукхха ветеранаш. Шоайцига тIема сийлен музей вIашагIъеллай. Город бахьанце тIом баьрашта юкъе хиннаб дукхача къамех бола нах. Цо хьахьокх советски патриотизм, вай вошал дохаргдовцаш долга. Цох доккхал даьIац алхха Нохч - ГIалгIайчене баха нах. ХIара вай город, йоккха е зIамига из яле а, хIара юрт дукхача къамех бола нех бахача вай йоккхача Даьхен дакъа долга хьахьокх цо. Из хIама боарам боаццаш деза лерхI гIалгIачо а нохчочо а, эрсечо а гуржечо а, казахо а эрмалочо а.

Дукха ха йоаццаш «Грозненский рабочий» кепатехар Малгобек лораеш хиннача московски йоазонхочун Владимов Михаила статья. Коталон дийнахьа, тIем тIа хиннача ший доттагIашца вIашагIкхетар духьа, Малгобеке венача йоазонхочо яздаьчо дог тохадолийт. Шийна бIаргадайначо цецваьккхача поэто язъяьча стихотворене цIена уйлаш дагайоссаю.

Со — МагIалбике. ИйслагIа Май.
Сай боади къастанза ха.
Малха цIаьскарца тIавоал со сай
Рубеж хиннача хьалха.
КIалхье хозъяьй транспаранташа,
Укхаза — цIера алаш лелх, —
ЦIеча, цIеча, цIеча зизаша
Го баьб сона, сона го боах...
Делладеннад уж — укх денага
Дилла а хьийжача санна...
ТIадаьннад цIе тIадамаш зIамига
ЦIе-боча зизаш а хинна.
Йицъеннача окопаш тIа вода со,
ЦIе зизаш да сона хьалха, гой, —
Вай таханара лартехкераш мо,
ТIема дагабоаллама никъхьехархой...
Юхаверз со. ГIозадаьнича
ЦIеча зизаша накъавоах со,
Камаьршача гIалгIай коашкарча
ЦIе майкаш ювхача береша мо.

Малгобеке яхаш я башха-дика эрсий кхалсаг— Слепцова Вера Ивановна. Дега хьамсара йолча Нохч - ГIалгIайченца ший вахар дийзад цо. Из хьехархо я, хIаьта атта боаца из ший болх боарам боаццаш дукха безаш а я. Дешаохошта йоагIаш йола знанеш яларах кхоачамбац цо. Вера Ивановнас уж Iомабу бизза гражданаш, патриоташ а интернационалисташ а хила.

Цо кулгалдеш а хьинаре дакъа лоацаш а вIашагIъеллай школера тIема сийлен музей. Береша а хьехархоша а кIаьд ца луш лийхар таханарча кIаьнкашкеи йиIигашкеи дешийтара, уж ираз долаш хилийтара Малгобека юхе шоай са ца кходеш фашисташта дукхьала лаьттараш. Къонабарашта патриотически интернациональнии кхетам балара Вера Ивановнас даьчох цхьа дакъа мара дац из. Кlаьдъялар фуд ца ховш В. И. Слепцовас хIара денна беча балха лакха мах баьб Даьхено — цунна еннай «Дружба народов» яха орден. Пролетарски вошала ленински принципашта тешаме хилар хьагойтача шоай хьехархочоа из доккха совгIат даларах ма чIоагIа гIадбахабар дешархой, Малгобеке мел баха нах!

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ кхетам балара процесс дIахохьош я. ДIаяхача замах юхейнса цхьаккха нийрча оамал йоаллаш воаца керда саг хьалкхевара тIаберзабаь болх беча хана, парте теркалду къаман дог-уйла, къаман хьашташ хилар. Цо лерхIар фуд аьлча, из да цу тайпара дог-уйла а вай мехкарча берригача къахьегамхой патриотически гIулакхаш а социалистически интернационализмана, коммунистически идеалашта чIоагIа мутIахьа хилара кIийлен тIа дегIакхувлар. Советски халкъ — наьха керда исторически общность хилара, дерригача халкъа а берригача советски наьха а доккхала хьакъехьарча парте положеней лоархIам Iалаьмате боккха хилара маIан сенах латт аьлча, из латт коммунизмана тIехьа интернациональни къовсам лоаттабара хIара советски сага шерра таронаш хьаелларах. Цу дерригне цунна новкъостал ду СССР-е дахача дерригача халкъий хьашташ цаIаш хилар кхетаде. Дукхача масалаша а факташа а тешаеш хьагойт: коммунизм хьаяра наькъагIа вай дIахьалхашкахьа ме долх советски наьха сакхетам шерлулга, кIоарглулга, долче, цар хьашташ тIа-тIа доккхагIа хулга. Советски халкъ хьахиларца, кхетадеш ма хиллара, хьа а хиннад, чIоагI а деннад вай мехкарча дерригача доккхийчеи кагийчеи къамаша вай сийлахь - йоккхача Даьхенах, вахара дукхача доакъошка цо даьхача толамех доккхал делга.

Партийни а тайп - тайпарча общественни а органнизацеша тIагIертта болх барах хIанзле советски сага сакхетам чу хьахиннад бIарччача халкъа хьаштий дукхагIа йоакхо елга. Вешта аьлча, советски нах Iомабеннаб тахан хьаувттача е шоай къаман хьаштел гаьнагIардар бIарrаго, из теркалде. Уж хьашташ ерригача советски общества хьашташца дукхагIа дуаза. Из ба вай къахьегамеи политически хьинар духдуала лакъаргбоаца хьаст, тIехьа тIайоагIача хана вай керда коталонаш йоахаргхиларах бола тешам.

«Дега боккха тоам хилаций, — «Правда» тIа яздора Тбилисски экскаваторни завода болхлочо А. Эльвельта, — гаргарча а гаьнарча а моттигашка хьа къахьегам эшаш хилча, хIаьта хьона хьайна балха тIа гаргарча а гаьнарча а доттагIаша новкъостал деш хилча. Хьо вахачара бIаьш а эзараш а километраш гаьна бахаш хьай вежарий, доттагIий болга хайча ма доккха хул Даьхе яхача деша маIан».

«Къамани» «националистически» яхача дешай маIан вIаши кегадара массаза дукхьала хиннаб коммунисташ. Цар даим хьалхадаьхад «националистическидар» бокъонца къаман долчунца тарлуш доацилга, из цунца моастагIал долаш долга. Цунца цхьана цар теркалду цу ший деша маIан каст-каста хувцалулга, хIаьта практике къаманчох белггаларча хьалашка националистическидар хила тарлулга. Цхьайолча общественни организацеша балха тIа кхоачамбоацараш нийсдалийтарах, социалистически общество, кхетадеш ма хилара, арахьара воздействи хургъяц, унахцIена йоацача уйлай рецидиваш нийслургъяц ала йиш йолаш яц.

Парте Нохч - ГIалгIай обкома конференцей а пленумий а решенеш тIа дукхаза белгал ма даххара, доккхий толамаш дахарца цхьана, вай республике хIанз а моттигаш нийслу националистически антиобщественни гIулакхаш гучалелхаш. ХьалхагIа ма аллара, дукхагIча даькъе уж леладераш бе дина керте латтараш, сектанташ. Республике баха нонагIо нех бусалба ди лелабеш хиларах пайда а эцаш, уж гIерт дина фанатизм михьаръяккха, къамаш шоайла хийрадаха. Пхьенаш лехар, кхалнаха низ-Iоткъам бар, дукха истий кхувлар, кхелаш хувшаяр санна доле дIаяхача замах юхедиса нийрча гIулакхаш хьаллуьца. Нохч-ГIалгIайчене дахача къамашта юкъера интернациональни бувзамаш чIоагIдара доккха зе ду цу дерригне.

ХОВШ МА ХИЛЛАРА, вай мехка дахача къамашта юкъе довнаш лелхийта национализма низ дIа ца кхоача дукха ха я. ДукхагIча даькъе из белгалйоал къам ший гома чухьерчара тIахьехаш хиларца, национальни эгоизм гучалелхийтарца, къаьст - къаьстача къамех болча наха юкъе цабезам юкъеболла гIерташ хиларца. Латвийски большевико, В. И. Ленина соратникех цхьанне, Т. Стучкас 1918 шера яздора: «Национализм — лазар да, цунах доалла эггара вогIа дола хIама фуд аьлча, из да кхыметтел хьакъал дола саг а тувлаве цун йиш йолга».

ХIанзарча хьалашка, национализмана а шовинизмана а дукхьала къовсам лоаттабеча хана, уж нийрча гIулакхаш леладераш доккхийча е кагийча къамех, цхьан хана нах боацабаьраш е низ-Iоткъама хIал лаьттараш бар-бацар, аьнна доацаш, цхьаттара къовсам лоаттабу парте.

ДегIаенача социализма хIанзарча хьалашка национализма е шовинизма гIулакхаш леладераш цу е вокх къаман къаьст-къаьста викалаш мара хиле йиш яц. Ма дарра аьлча, уж явленеш субъективни хьисап долаш я, цхьаццаболча наха юкъе латтача гIулакхашца ювзаенна а я. ХIаьта соцудухьа халкъаша шоайла леладеча гIулакхий социальни практика хила йиш йолаш а яц. Национализми шовинизми хьалсуасаераш — дIаяхача замах юхедиса нийрча гIулакхаш да, арахьара еш йола империалистически пропаганда я, социалистически къаман отношеней интернациональни хьисапа тIара дувлар да.

Цу тайпара моллагIа хIама геттара сихбеле хьаллоац вай классови моастагIаша, из михьардоакх, вай мехка дахана халкъашта юкъе цабезам боллар духьа.

Къамашта юкъера гIулакхаш эггара чоалханегIа йола проблема хиннай массе хана. Ленински къаман политико, халкъий доттагIало котало яьккхача, кхыметтел, хIанзарча хьалашка а интернациональнидар дукхьале йоацаш чIоагIлац наьха психологе, цо толам боакх къаман гIулакхашта юкъе нийслуча нийса доацача хIамашца къовсам а лоаттабеш.

Националистически хIамаш нийслу бе-беча бахьанех: социалистически законаш телхадарах, администрировани лелаярах, бюрократизм хиларах... Уж хьаллоаттаду шоай ха йиаь даьннача Iаьделаша, традицеша. Масала, хIанз а кIезига нийслец бе-беча къамех болча наха дезал хьабар мога ца деш бараш. «Къаман цIенал» лораяра тIехьабараша фуннагIа дувце а леладой а, цу процесса низ алсамбоалаш латт. ХIаьта из юхаерзае йиш йолаш а яц.

Хийла зийнад аз; дийша а культура йолаш а ва со ала гIертача саго, кхыча къамах волча сага Iоттараш еш. Цунна дицлу знанешка бода никъ вайцига цхьаннена а дIакъайла боацалга. Укхаза цхьаькха а хьоахадича бакъахьа хет сона: хийла моттигаш нийслу сов тIехдаьккха саго ший къам хестадеш. Из да саг интернациональни наькъахтувлаьалар. Халонаш нийсъялийта тарлу къаман нигилизма а космополитизма элементаша а.

Шоаш бах-бахача республикай партийни а пачхьалкхен а органашка болх бе бокъо йолаш ба дерригача къамий викалаш. Укх тIеххьарча хана нонагIча республикашка алсамбаьннаб дукххача къамех бола нах. Царех хIара группа шо-шоай башхалонаш я метта, культура, быта даькъе. Цо дIадех моттигашкарча партийни а советски а органаша цу дешай дукхагIа терко елга, уж ханнахьа къестаделга. Цхьабакъда, укхаза белгалдаккха деза, «кIалдаьха» а «хьатIадаьха» а къамаш яхача дешай маIан цхьайолча союзни автономни республикашка, краяшка а, областашка а сел йоккха башхало йоацача дIакхаьчалга. Масала, вай Нохч - ГIалгIайченах аьлча, нийса хургдий-хьогI кIалбаьхараш алхха нохчийи гIалгIайи мара бац аьлча? Республика територе тIа 200—250 шу хьалха денз бахаш а вайцига бахарел кхоалагIа дакъе хулаш а болча эрсий, Нохч - ГIалгIайчене дахача кхыча къамий бокъо яц шоаех кIалбаьха нах лархIа?

Тхона хетачогIа, нохчийи гIалгIайи юкъаракультурни боарам кхыча къамашца нийсбаларо «кIалбаьхераш» а «хьатIабаьхкараш» а яхача дешай маIана исторически лоархIам кхоачашбаьбаьннаб, аьнна ала йиш йола ха хIанз хьатIакхаьчай. ДIахо йодача хана цу дешай маIан хьалсувсадарах, из чIоагIдаь дIаоттаде гIертарах, оаха лерхIачогIа, цар фактически нийсхо хинна яьнначул тIехьагIа цхьанна а къаманга совле хилийта йиш ца хилара хьакъехьара ленински указанеш белггала телхаяр санна хIама хила тарлу.

ЛЕНИНСКИ васкеташка хьежжа, къамашта юкъера гIулакхаш лерраrIа къестаделга дегIадоаладаро тахан йиш хулийт вай лакхе дийцараш санна доле хIамаш дIадаха, хIаьта цо кхы а чIоагIдергда советски халкъ социальни даькъе цхьан бесса хулга, долче, цун вошал чIоагIдергда.

Лоацца аьлча, из цхьоагIо чIоагIъяра идейни фактор я къамандар а интернациональнидар а нийса вIаши тардар.

Цунцарча приемственни бувзамах хьа а хинна, къаманчох хьадаьнна хIама дац интернациональнидар. ХIаьта интернациональничо теркал ца деш дита йиш яц къамандар, цо дIадех из лорадеш леладелга. Цхьабакъда, интернациональни кхотадалар къаман хьисапе кхотадаларал лоархIамегIа хиларах, алхха хьай къаман уйла яь ца Iеш, массане хьашташ, массанега кортамукъале а нийсхо а кхоачалга керттера лархIа дезаш хиларах йола ленински положени даим дагакхаба еза.

Х. БОКОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель.

Редакцеrара:

«Партена, вай паччахьалкхенна лов, хIара советски сага дег чу СССР деррига къамаши народносташи вIашкаувзавча доттагIалеи вошалеи уйла, къамашта юкъара юкъмоттига лакха культура хургйола, национализман шовинизман, ший къамангара дIаиккхараш ца лархIареи ший къам тIех лархIареи белгалонаш, вахар коммунистически хьисапе кердадаккхара новкъарле еш йола обычеши нраваши ловргйоаца уйла хулга», — аьннад Советски Союза Коммунистически парте. Программа кердача редакце тIа.

Долче, парте даим йоакхо ю советски сага уйлашка Октябра Даьхенцара, ше ваьчеи хьалкхийначеи лаьттанцара безам, дунен тIа эггара хьалхарча паччахьалкхенна карагIдаьннача исторически хIамаех деш дола доккхал пролетарски, социалистически интернационализмаца цхьана тардеш хилийтара.

Цунца дувзаденна, редакцена ловра, белггала масалаш а кхувлаш, тайп-тайпарча къамех болча наха юкъера доттагIал, вошал чIоагIдара, бокъонца бола патриоташ а интернационалисташ а хьалкхебара шоай коллективашка дечох газет дешараша яздар. Тхона ловра интернациональни кхетам балара даькъе нийслуча кхоачамбоацарех оаш доашхаш дувцар.

Лоацца аьлча, тахан кепатохача укх статья тIа дувцача лоархIаме дешах оаш яздар, из къамаьл дIаходахьар. Шун письмошка хьежаш да тхо, хьамсара газет дешараш.

ТЕШАМ БОАБЕРГБАЦ

— Маца ера хьо «Бамутский» совхозе балха? — хетт аз.

Мержоева Лидас уйла еш цхьа юкъ йоаккх. — Бокъонца дага-м дагIац Школе деша ягIача хана а тIехьа аьхки каникулаш йолаш кхай тIа тхоай цIагIарчарна гIо де ухар со. ХIаьта итт класс яьккхачул тIехьагIа кхы уйла ца еш, баьцалараш кхедеча бригаде къахьега ера.

Лидайга ладийгIача цун чIоагIа аьттув баьлар бригаде. Теркаме новкъостий, йIаьхий балха опыт йола бригадир Татарашвили Султан цига нийсваларах. ХIара шера паччахьалкхен планах лоархIаеш хьаера бригада. Лидас хьаэца цо Iомаде дукха хIамаш дар укхаза. Цудухьа тахан безамца дагаух цунна ший хинна хьехамчий.

1972 шерь Мержоева Лида агроном-энтомолога балха хьожаю. Аттачарех бацар из болх. ТIаккха цу даькъе лаьрхIа дешар дийша а яцар из. МассагIа дар уж: баьцадаарашта малагIа лазараш хул, юртбоахама культурашта зе деча садоахкача хIамашта молхаш еттилга, кхыдараш. МалагIа молхаш мел тоха еза ха дезар. Лидайна эхь хетацар кхыча боахамашкарча коллегашка шийна ца ховраш дIахатта, цунца цхьана ший балхапа дувзаденна дола лаьрххIа технически литература дешар. Дукха ха ялалехьа балха къайленаш дикагIа йовза ялар къона специалист. Цу шера Мержоева Лида дIайицар КПСС члений мугIарашка. ТIехьагIа йоI хержар юкъханцарча партийни организаце секретаралла. Из чIоагIа лоархIаме, бехктокхамегIулакх дар Цхьабакъда, нахаца болх бара дика школа-м яр из. Ше коммунистий тхьамада хиларга хьежжа боахаме мел къестадеча дешашта юкъе дакъа лоацаш яр, совхоза проблемаш къестаеча а юстара латтапар.

Хала дар боахама 1976 шу. Эггара тIехьаюсаш йолча баьцадаараш кхедеча бригадана керте эттар Лида. Дукха къахьега дийзар нах шоай низах гешийта, царех бокъонца йола коллектив хьае. Цу шера паччахьалкхен задани кхоачашъярал совгIа дикка тIехкхоачашдир бригадо тIаийца хинна социалистически декхараш а. Дикка тIакхийтар наьха алапеш. Цудухьа уж кхы а чIоагIагIа кхотабелар Лидайна юхе.

Цу хана хиннача номер 5 йолча баьцадаараши соми кхебеча бригадана кулгалдеш я Мержоева хIанз. Дика хьокхамаш доахаш чакхдаьккхар коллективо дIадаха шу. Паччахьалкхенга сом бохкара план 120 процент кхоачашйир, хIаьта баьцаларий цаI-ах план кхоачашйир.

Ховш да укх шера нарсаш лазар кхетарах а йокъал латтарах а во хьийкъалга. Бакъда, бригадо шин гектара тIара 32 тонн нарсий еххкар паччахьалкхенга. Из заданел совгIа хул. Шийтта гектара тIа помидораш хьалкхейир. Планах 264 тонн дIачуяла езача 382 тонн елар.

57 гектар лаьтта дIалаьцад сомий бешо. 320 тонн гурахьа кхача Iажаши, кхораши Даьхенга бохка декхарийла я бригада. Цхьабакъда, сом чIоагIа летаб. Цудухьа Лида тешаш я коллективо ший план кхоачашъергхиларах.

— Ер шу белггала да са вахаре, — йоах Мержоевас. — Дукха ха йоаццаш заочно дешаш аз йистеьккхай юртбоахама института агрономически факультет, иштта со хержай Ачхой-Мартановски райсовета депутаталла. Цудухьа наьха тешам ца боабеш къахьега а цар наказаш кхоачашде а деза, гIулакхаца жоп дала деза цар сайх беннача тешама.

У. АЗАМАТОВ.

Выборгски оагIорахьарча цIагIа

ЛЕНИНГРАД. Сийлахь-боккхача Октябра знаменательни событеш ма ярра дагайохийт Выборгски оагIорахьарча революционни историе Музея экспозице. Кховзткъеи итт шу хьалха 1917 шера 16 (29) октябре Болотни улицагIа музей чу йолча, цу хана Лесновско-Удельнински районни дума хиннача цIагIа В. И. Ленина кулгал а деш, РСДРП(б) ЦК шеръяь заседани хиннай. Цига мога а яь тIайийцай Владимир Ильича гарггарча деношка герзаца кийчъяь восстани йолаяра резолюци.

ДукхагIбараш раьза а болаш, тIайийцай В. И. Ленина хьалхаяьнкха резолюци: «Собрание мога а ю хьал а лоац ЦК резолюци, иштта ерригa организацеш, берригa болхлойи салтийи герзаца кийчъяьча восстанена массе а оагIорахьа чIоагIа тIатеIIа кийчо яра, цу хьакъехьа Центральни Комитете хьаеш йола центр хьаллацара тIахьех. ЦК-си Советои ший ханна наступлени яра эггара пайданегIа йола моменти способаши белгалйоахаргхиларах тешам лу».

СУРТАШ ТIА: музее ленински чтенеш йолча хана. Къамаьл деш я КПСС Выборски РК секретарь Л. Клейменова. Президиуме — парте ветеранаш. 1917 шера денз парте член вола П. А. Александрови (юкъервар) 1920 шера денз парте член вола Н. Н. Кирьяновн;

Выборгски оагIорахьара революционни историе Музей чу йолча цIенна юхе.

С. СМОЛЬСКЕ сурташ.
ТАСС фотохроника.

Ханаца гIа боахаш

КПСС Гудермесски горкома VIII пленуме белгалдаькхар РАПО чудоагIача боахамашка дуга, ялат, шекара свеклаш кхееча даькъе шерра интенсивни технологи юкъехкувлар дика латталга.

1988 шера ворхI эзар гектар лаьтта дIалоцаргда цу культураша районе, шийтталгIа пятилетка чакхйоалача хана 12 эзар гектарга дIакхоачаргда из.

Керда технологи юкъехкувларах, хIара гектара тIара 24,8 центнер гурахьа дIадийна ялат чуэца таро хилар районе укх шера. ХIаьта «Ойсунгурский», «Восточный» яхача совхозашка из хьувкъам 30 центнерага дIакхаьчар. «Гудермесский», «Кошкельдинский» — 26 центнерага.

Районе вIашагIъеллай мошен гIожен доакъар кийчдара комплексни программа. Цу программагIа ларxIа ха хIара условни бежана условни 21—22 центнер доакъара единица Iалашъеча.

Из лоархIаме декхар кхоачашдеча шийгара масал гойташ я «Белореченский» совхоз. Цо хIанзле хIара условни бежана доакъара 14 центнер единица кийчъяьй.

Продукци дукхагIа яккха къовсам лоаттабарца цхьана РАПО бокхха теркам тIабохийт из продукци тIехдика хилийтара а. Духхьал 1986 шера паччахьалкхенга лакха дикал йола ялати комсаши йохкарах боахамашта кхы тIа хинна пайда 180 эзар сом да.

Перестройка дIадехараш кхоачашдеча боккхача лоархIаме да бригадни подряд юкъейоалаелга. Района совхозашка йолча ерригача 104 производственни подразделенех укх шера цу декъа хьаьсане болх беш я 90 бригада.

Цу дерригнеа тешал ду дикагIдар, пайдане гIдар тхо хаддаза лохаш лелхар.

Цхьабакъда, тха гIулакхаш юхатетташ дола хIамаш а дац кIезига. Къаьстта хьайбай боахаме. Из духхьал зоотехнически ветеринарни службай балха тIара кхоачамбоацар хинна Iац, уж тха РАПО специалистий бехкагIа нийслуш да.

Тахан цхьаккха моттиг яц вай вахаре перестройка хьокха ца луш. Тха районе а хоалуш я из. Цудухьа хано дIадехарашка хьежжа вахарца гIа баха гIерташ ба уж.

В. РЯБОВА,
Гудермесски РАПО председатель.

Дикача нахах

НАЬНА ЛЕРАГIА

— ТIадийхача хоза товш, дика барзкъаш да Iа сона тийгараш, баркал хьона, ираз долаш яхийла хьо, — яха дешаш хезар сона Арсанукаева Фатима керте латтача Грозперча модай ЦIагIара аравоагIача цхьан къонахчо оалаш.

— Хьан адресагIа да-те уж дешаш? — аьнна аз шийга хьаьттача Фатимас аьлар:

— Заказчикаша къаьстта дукха баркал а яхаш, белгалъяьнна я тха хIамаш тега мастер Хайдарова Аймани Озниевна. Цул дикагIа мастер яц тха коллективе. Тахан хьона хезар Айманена оалаш дар.

Иштта къахьега Iомабу Хайдарова Аймане шийна уллув болх беш бола хIамаш тега мастераш, къаьстта ший опыт, дикагIйола методаш камаьрша дIа а йовзийташ. Цар чIоагIа лоархIаши сий деши я модай ЦIагIа эггара дикагIйола производственница, кагирхой хьехамча лоархIаш йола Аймани Озниевна.

Ткъаь иттех шу да Хайдарова Аймане цу профессегIа къахьега. Берашха кхувш йоагIаш йоI яр Аймани ворхI класс чакх а яьккха, духхьашха укхаза балха йоагIача хана, шийна из болх бугургбий-теш, яхаш цхьайолча хана шек а ювлар Аймани юххьанца. Цхьабакъда, хIамаш тегача мастера болх чIоагIа безаш йолча цо эшайора халонаш. Закройщика Аллахвердов Михаил Александровича цкъа шийга хьааьннар шозлагIа хьалхадаккха ца дезаш, дика хьаэцар цо. Цудухьа ханал пхи бутт хьалха Iомаенна а яьнна, ше болх бе йолаелар Аймани. Юххьанца дукха халонаш нийслора, ма хетта дIабодацар болх. Цхьабакъда, ше лерхIар кхоачашхургхиларах тешар, тIехьашка яла дага а яцар из. Аймане из кхоачаш а дир. Массехк бутт балалехьа шаьрра болх дIа а бодаш, къахьега йолаелар из. Цул тIехьагIа дукха ха ялалехьа социалистически яхье хадданза хьалха латташ барий мугIарашта юкъеяхар Аймани. ТIаккха профкома, ВЛКСМ комитета членалла а хержа, юкъарча балха тIа а хьинаре къахьегача хIамаш тегача мастерашта юкъеяхар, цул тIехьагIа лакхагIа йола пхелагIа балха разряд елар цунна.

ХIаьта а деррига сона хов, кхычарца дагаяла езаш хIама а дац, яхаш курал ечарех яц Аймани Озниевна. Ший болх тIа-тIа кIоаргагIа бовзара каст-каста из дагаювлаш хул закройщикашца Погосов Владимир Аванесовичаца, Зармаева ТIаусаца, мастерца Бокова Раяйца. Цу гIулакхах цунна доккха беркат доал.

Ше санна хьаьнала къахьегар, шоай новкъосташца та, Iимерза хила ховш хьалкхебаьб цо ший дезал. Цун дезала династи хьахиннай модай ЦIагIа. ХIанз цун йоI ПаьтIамат укхаза кассир я. Ше къахьегаш йоллашехьа а педагогически института индустриальни отделене заочно дешаш я из. ХIаьта цун ши воI Лом-Iаьлен Адами мастераш болаш кхаь шера укхаза къахьегаш хинначул тIехьагIа хIанз Советски Эскаре гIулакх деш ба. Шоаш цигара баьлча юха а цига балха баьхка къахьега дага ба. Лоацца аьлча, дезала болхлой династи хьахиннай укхаза.

Хьаьнала къахьегаш вола саг массаза а сий долаш хиннав вай мехка. Иштачарех цаI я Хайдарова Аймани. Коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи хIара шера чIоагIъеш хьайоагIарех я из. Цунна тийнна сийлен грамоташ, ахчан премеш, маьхера совгIаташ чот яь варгвоацаш дукха да. «Социалистически яхье котъяьннар» яха массехк сийлен Знак еннай цунна. Укх тIеххьарча шин пятилетка ударник яха а «Бытовой гIулакхаш дара йола отличник» яха а сийлен цIераш лелаеш я Аймани. ХIаьта укх шера цунна елар «Нохч-ГIалгIай АССР бытовой гIулакхаш дара йола заслуженни болхло» яха сийлен цIи. Уж совгIаташ духхьал шийна карагIдийннача дикача гIулакхех деннарг лархIац Аймане. Ерригача коллектива юкъара да уж, йоах цо. Цу совгIаташа дIадехар дукхагIа долга дика кхета а деш, тIа-тIа ший хьинар кхо ца деш къахьегаш я из. Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача юбилейна дика къахьегама совгIат а кийчдаь, ше цунна накъагIоргхиларах шек яц Аймани.

Б. КОСТОЕВ.

Сийлахь-боккха Октябри Нохч-ГIалгIайчеи

АЛАН ШЕРАШ

1919 шера январь бутт чакхбоаллаш инарала Деникина бIу Владикавказан (хIанз г. Орджоникидзе) Долакха-Юртан, ТIой - Юртан, СоагIапченнен, Инаркъенней хьатIакхаьчар. Массанахьа цхьатарра тIемаша чуболабелар белогвардейцаш.

Владикавказе инарала Шкуро белогвардейцашца тIом беш денале духьаллатташ бар цIеэскархой, Курски Молоканскин слободкаш, хIирий керменисташ (бIаь гаргга саг). Долакха-Юртара Деникина духьала лаьттача тIем тIа майра латаш бар Долакха-Юртара, ТIой-Юртара, ГIалгIайчен кхыча юрташкара къона партизанаш, Владикавказерча пехотни школа курсанташ, Грозненски интернациональни полкацарча бIухой. Поатронаш кхоачаелча гебагIащцен шалтащцен моастагIчоа кач а,ухаш, духьаллаьттар уж ломаш санна. МоастагIа герзашца дикагIа кийчвенна хиннавале а, Кубанера ялх дийнахьа хьакхаьчавале а, укхаза бархI ди даьккхар цо цу шин юрта тIех ца воалалуш.

Белогвардейцаш ма хулла сихагIа хIанз Черменски консервни завод йолча яьгIа машиннаькъа переездера «Козишк» яха будка — стратегически пункт дIалаца гIертар, цунца Владикавказ Грознерча мехкдаьттах хоада а яь, цул тIехьагIа из мехкдаьтта дола Грозный а хьалацар духьа. Из цар план вIаштIехьъялацар, Долакха-Юртен, ТIой-Юртен къона партизанаш бар Владикавказерча пехотни школа курсантащца, Грозперча интернациональни полка бIухощца, Калмыков БатIал керте латтача черсий отрядацарча тIемахощца оагIув оагIох а теха моастагIчоа духьала латташ. Цу тайппара, «Козишк» яха стратегически пункт хьалаца, аьнна, белогвардейцаша оттаяь план парх аьнна йохайнр. ХIаьта а низ цхьатарра бацар. Хала дар герзащца дика кийчбаьча бIуна духьала латта. Шийна ца хийттача бесса доккхазе хилар моастагIчоа (дукха нах тIерабаьлар партизанаша боабаь, човнаш яь) цу пункта тIакхача гIерташ.

ХIана хилар из иштта? Цухана, пхийттара ваьнача сага эхь дар тIем тIа ца хилча, вIалла а топ хьаллаца могаш из вале. Из гIулакх цхьанне хьалхадаьккха а доацаш, ГIалгIайчене этта дар. Цудухьа хала дар моастагIчоа дукхалга диллача кIезигагIа бале а, герза кхоачама ледарагIа бале а, халкъа кортамукъале, классови гIулакх бахьан долаш шоай лоIамагIа моастагIчох латаш хиннача наха еш йола духьале кагъе... ХIаьта а Долакха-Юрт, ТIой-Юрт, Мочкъий-Юрт, Назрань дIалаца вIаштIехьдаьлар деникинций.

Ха дIайодар. КIайбараш чубелар лоамал арахьарча ерригача — ГIалгIайченна, хIаьта СурхотIен Экажкъон-гий-Юрти яр уж чукхачанза.

КIайча гварде инаралаша дIадийхар гIалгIашкара полк вIашагIйоллалга. Цул тIехьагIа Орджоникидзе, кхыбола комиссараш хьалулга дIадийхар. ГIалгIаша цар яхар дергдац а алацар, полк лургъя оаха, йоахар. Дош тIехьадоахар, шоашка яхар дий а ца боалаш. Из иштта делга тоадаьраш ГIалгIайчен лоамашка а хьалбаха Мужеча а, Оалкама а, ДаьттагIа а хьулалуш хинна С. Орджоникидзе, С. М. Киров, Бутырин, кхыбола большевикаш бар. Из деррига дора гIалгIай цIеча партизанашта 11-гIа ЦIе эскар оарцагIарга хьежаш.

1920 шера бIаьсти 11-ча ЦIеча Эскаро тIабеннача низа духьала а ца лоатталуш белогвардейцаш ГIалгIайчен лаьттара дIабаьлар. Вешта аьлча, лаьхкар-кх.

1920 шера бIаьсти чакхйоаллаш комсомола окружкома членаш Эсмурзиев Аьсамарза — секретарь, Аушев Махьмад, В. Фролов, Баркинхоев Рамзан, Дахкильгов Ахьмад Долакха-Юрта баьхкар. Цигга, кагирхой собрани а яь, вIашагIъеллар юрта комсомольски ячейка. Комсомольски ячейка секретаралла хержар Рамазанов Махьмад, ячейка бюро членалла — Дахкильгов Соти, Маусаров Беппан, Дахкильгов Шапи. Комсомоле хьаййцар Акиев Аюп, Акиев Ювназ, Дахкильгов Таси, кхыбараш.

Комсомола ГIалгIай окружкома членаш ерригача ГIалгIайчен юрташка гIолла чакхбаьлар комсомола ячейкаш вIашагIйохкаш.

Долакха - Юртарча комсомоло новкъостал дора юртарча ревкома а милице взвода а. Цу шиннена а кулгалдеш вар Дахкильгов Гири. Комсомольцаша бахача нахагара ялат, дулх, даьтта, кхыйола налогаш хьагулйора. Новкъостал дора лаьтта дукхагIа долчаргара хьадаха а доацачарна уж дIатела а. Вешта, 1920 шу хьатIакхаччалца юрта лаьтта цIеннагIа дIадийкъадар. Из нийса дацар. ХIанз уж хIара дезалхочун сих нийс а деш дIадекъар. ТIакха укхаза даьгIенашта а кхоачамболаш лаьтташ мукъадаьлар. Цул совгIа, комсомольцаша новкъостал дора граждански тIом болча хана наьха кара диса герз хьагулдеш.

1922 шера ОГПУ ЧОН-а (часть особого назначения) штабера Владикавказски ЧОН-а начальник Кравченко, ЧОН-а инструктораш Хаштыров Мухтари Горчханов ИсмаIали кхаьчар тха юрта. Цар тха юртарча комсомольцех 50 саг ЧОН-а членалла дIанйцар, цар начальникалла оттавир Дахкильгов Таси. Цунна юкъебахача комсомольцаша шоай герзашта регистраци яйтар. Тха ЧОН-овцаш каст-каста хулар Владикавказски штабе ученеш еш, казарменни положени а йолаш. Цига строевой занятеш хулар, Iомадора герз, кхы эшаш дола тIема гIулакхаш. Цигара цIадаьхкача а уж занятеш йора оаха, дикагIа Iомадалар духьа.

Тха комсомольцаша эшаш дола новкъостал дора партийни ячейкаш йоацача юрташка. округера хьаухаш йола директивни указанеш кхоачашъе, нах дийша ца хилар дIадоаккхача, дешара пIенош хьаделлаш, кх. дI.

1929 шера ГIалгIайчене хилар всеобуч. Цига а хьинаре дакъа лаьцар комсомольцаша. Всеобуче дакъалоацаш бар комсомольцаш хинна а ца Iеш, гIулакхера нах, хьехархой, кхыбола каьхат-мотт ховш бола нах.

Городерча комсомола «Юнг-штурм» яха форма елар — галифе йола хачи, галстук, коч, обмоткаш йола ботинкаш, мехкараштта а уж яр, хачена меттел юбкаш хилар мара доацаш. Массанена фуражкаш елар.

Городера комсомольцаш занятеех мукъа болча хана колхозашкен совхозашкен ухийтар новкъостал де. 1933 шера март бетта, комсомола обкоме вигар со кхайна. Обкома секретара Арсамаков Терсбота аьлар, «Ингушский» зерносовхозе ялат дIадувча новкъостал де даха деза, аьнна. Сох цига болхарий кулгалхо а ваь, хьаелар сога цу совхозе лаьтта аха кIа дIаде соца боагIарий список. Цу хана со облтранса прораб волаш болх беш вар.

ШоллагIча дийнахьа вIашагIа а кхийтта, поездаца Слепцовская яхача станце кхаччалца даьхкар тхо. Цигара дукъал тIех а даьнна Шин-АргIаъюкъо уллача «Ингушский» зерносовхозе кхача дезар тха. Прицеп тIехьа а йолаш трактор хургъя-м аьннадар тхога, хIана аьлча тхога тхоай чемоданаш, кIалтIаюлла хIамаш, аьха барзкъаш дар. Трактор хиланзар. ТIаккха комсомольцаша лаьрхIар гIаш 35 километр гаьна уллача цу совхозе дIадаха. Лоа а увш, делхача догIагIа, хоттала гIолла хIамаш тхоашка йоахьарлургйоацалга кхета а даь, уж совхоза участковой милиционера В. П. Бережнойс лоаергйолаш йита а йита, Эбарг-Юрта тIехьашкарча дукъах тIех а даьнна, гIаш . совхозе дахар тхо.

Из дар моцал хиннача 1933 шера. Кховзткъа сагах памогаш хинна а кхыча бахьанех а итт саг тIераваьлар. Цига ялат дIадийна даккха совхоза ондо новкъостал а даь, Слепцовске кхачалца гIаш юхахьа а даьхка, 1-ча Мае цIакхаьчар тхо.

Со фу ала воал аьлча, цу хана комсомол халонех, кхерамах бIукъожаш яцар. ХIанз комсомола декхар да даьй сий дола традицеш йIаьхегIа а еш, лоарзагIа ца йоалийташ дIахояьхар.

У. ДАХКИЛЬГОВ,
комсомола, парте, къахьегама ветеран.

СИХХА ДЕ ДЕЗА ГIУЛАКХАШ

Тха объединене нормативно - тохкама станце коллектив хьежай цехашта, установкашта 1982 — 1986 шерашка капитальни ремонт яра балхаш миштта чакхдаьхад. Баьча тохкамо гучадаьхар дукха кхоачамбоацараш.

Цкъа-дале, заказчико лерттIа кийчъяьяцар ремонташ яра технологически оборудовани, установкаш мел эшача материалашца Iалашъяьяцар, лабораторни анализаш ханнахьа йнстеяьхаяцар.

Ш о з л а г I а - дале подъемни механизмашца лерттIа Iалаш ца яр, объекташка болхлой ханнахьа хьа ца кхувлар, къахьегамен производственни дисциплина во хилар Iаьткъар.

Вай белгалдаьхача кхоачамбоацарашта тешал деш я ер цифраш: ремонт яра технологически оборудовани во кийчъярах зехьа яйна ха 2071 сага-сахьат да, хIаьта материалашца, запасной оатхалашца установкаш ханнахьа Iалаш ца ярах йоаяь ха — 1130 сага - сахьат. Лоацца аьлча, ремонт еча йоаяь ха — 11,2 эзар сага-сахьат.

МалагIа выводаш е йоагIа укхаза?

Дукххача хана денз хьадоагIаш да къахьегам лерттIа вIаштIехьбаккха безача нахан предприятей кулгалхоштен юкъе айхха бувзам ца хилар, теркал ца деш дуккха хIамаш дусалга, де дезача балхий лоархIам ма барра кхета ца белга. Уж тайпа кхоачамбоацараш нийсдаларах ремонтни балхаш чакхдоахача «хронически лазар» а хинна дIаэттар установкаш, оборудовани хадданза йохалга.

Де дезар — ханнахьа ремонтни балхаш чакхдахара эша хаьдда дола наькъаш белгалдоахалга, установкаш, оборудовани ремонт яра хьем боацаш кийчъелга. Объединенера викалаш юкъе а боагIаш йолча техсовета заседанешка дувца деза уж дешаш.

Ремонт е установкаш, цехаш соцаялехьа дикка хьалха денз материалаш, запасной оатхалаш эшалга ховш да массанена а. Цудухьа ханнахьа Iалашъе йиш я уж. ХIаьта анализаш ханнахьа хьаяла вIаштIехьдаргда из болх кхы а бийсанарча сменашта дIатIабулле, хIана аьлча дийнахьара сменаш кхоайнц цу дерригнех. Тохкам беш тхона гучадаьлар механизмашца, зIамигача механизмай средствашца ремонт еш йола объекташ во Iалашъяь хилар.

Из кхоачамбоацар дIадаккхара эшар да «Грознефте х и м р е м строй» треста подразделенешка технически Iалашо яр мишта латт хьожалга.

Компрессораш кхоачам боллаш ца хиларах зIамигача механизапе средствает бизза пайда эца вIаштIахьдалац.

Духхьал ший ханнахьа ремонт яра задани хьа ца кхачарах 85 процент балха ха зехьа йов.

Къахьегама дисциплина телхаелга гучадаьннад ремонташ мел еча объекташка. Из дукхагIча даькъе дувзаденна да нахагара доагтIар хьа ца дехарпа. Цудухьа наха дийнахьа е бетта цхьан болхлочоа лаьрхIача хьахулаш дар цIенхаштта духьале еш да къахьегам вIаштIехьбаккхаран ханах бизза пайда эцаран.

Кхоачамбоацараш дагардарах далац тха станце болхлой декхараш. Этта хьал бокъалгахьа даккхара массехк рекомендаци еннай оаха. Царех керттера яр хIаране къахьегама юкъе дихьаьча даькъага хьежжа мара ахча ца телалга — бригадни форма балха юкъейоалаелга, установкаши цехаши материалашца, комплектующи оатхалашца капитальни ремонт дIайолае 10 ди хьалха Iалашъелга.

Капитальни ремонташ яра комплексни план оттаелга НПС-а тIалилла деза. Цо ханнахьа белгалде доагIа хьалхагIча, шоллагIча аргIагIа де дезараш, къахьегама ресурсаш цунга хьежжа дIа-юха нийсъе еза.

Капитальни ремонт еча хана объекташкара балхаш юкъагIдуврг доацаш шин сменагIа болх белга Iалашде деза.

Аз белгалдаьккхача тайпара, капитальни ремонт еча дукха кхоачамбоацараш да хIанз а. Кхы гаьна а ца доаккхаш бокъонца гIулакхаш бокъалгахьа дахара оарцагIа бовла декхарийла ба объединене кулгалхой.

М. ГАРУШЕВ,
«Грознефтеоргсинтез» производственни объединене НПС-а начальник.

ОДЕССА. Советски Союзан Болгаре Халкъа Республиканен лаьрхIа халкъбоахама тайп-тайпара мовхьаш чакхдоахаш йолча Iаьржача форда тIарча эггара йоккхагIйолча комплекса хадданза болх бу 10 шу гаргга ха я. Цу хана денз Ильичевск — Варна яхача форда паромаца хIамаш дехьа-сехьа йоахача моттиге гIолла 60 миллион тонн гаргга мухь дIа-хьа бихьаб.

СУРТА ТIА: ахархошта лаьрхIа дIайохьийташ йола юртбоахама техника.

С. МЕТЕЛИЦА сурт.

ТАСС фотохроника.

ГОСПРИЕМКА—ХАНО ДIАДЕХАР

КЕРТТЕРДАР—ДИКАЛ

Госнадзора болхлоша даьча тохкамаша тешал ду, дуккхача предприятеша дикала группаш вIашагIтохар санна дола цIенхаштгара гIулакх йоаггIача бесса терко ца еш дуталга, цхьайолча моттигашка цох вIалла дош а ца хеталга. Цу тайпара группаш вIашагIйохка аьнна, приказаш хьалтехача кхоачам хет цхьаболча кулгалхошта. Цу группай болх творчески дIагIоргбола хьал вIаштIехьдаккхац.

Цхьабакъда, продукце дикал лакхъяра тIаберзабаь КПСС ЦК, СССР Министрий Совето 1986 шера июль бетта баьча сопама гIулакхаца жоп луш йола предприятеш а я вай республике. Царех я Гудермесски медицински инструменташ ю заводи НПО «Промавтоматикен».

Къаьстта дувца безам бар са мединструменташ арахецача заводах.

Эггара хьалхарча даькъе цу предприяте хIара болх-лочунга дIабовзийтар цу гIулакха лоархIам. ДIахо цох лаьца дикагIа дувцаргда, аьнна, хет сона завода директора Казарян Сергей Андреевича.

Цо йоах: Ма могга дукхагIа нах юкъеоза гIерт тхо «Дикал» яхача программана. Из оаха оттаяй укх шера а шийтталагIа пятилетка чакхъяллалца а аьнна. Из программа тIанйцар коллектива хьайийллача партийни собране.

Цунна юкъедоагIа керда техникен технологии балха юкъейоалаелга, продукци дика хиларга хьежжа ОТК болхлой алапи хулга.

ТIанйца решенеш балха юкъейоалаяра тIахьожам лоаттабу ерригача производственни службаша. Белгалъяьха мероприятеш кхоачашъелга мишта лел хьожаш парткоме хан-ханнахьа отчеташ тел службашта керте латтачар.

Цхьабакъда, цу дуккхача хана денз лелаеча формах ма хетта пайда ца балга кхетадаьд оаха тIеххьарча хана. ХIана аьлча, вай мехка хулаш латтача эргалонашка диллача кхоачам болаш яц из. ХIанз ма хулла айбе беза къахьегамцарен продукци дика хилийтаран тIехьара наьха безам.

Нийса хургдацар дикала тIехьа къовсам лоаттабеча кхоачамбоацараш дац, аьлча. Ишттачарех да овлангара денз технологи хувца вIаштIехьа ца даьналга, къаьстта участкай начальникаша, мастераша, службай отделий кулгалхоша тахан хьалхашка латта чоалханен бехктокхамен декхараш дизза кхета ца делга. Масала, стандарто дIадехарашка хьежжа, цехий, участкай кулгалхой декхарийла ба продукци хьаяра технологи толхаяь моттиг нийсъелча лаьрххIа цу гIулакха йолча бланка тIа брак хилар белгалдаккха. Цхьабакъда, из массане а кхоачашдац. Бракаца машар хилар санна хIама да из».

Гудермесски мединструментий заводе эггара хьалха гуш да керда, прогрессивни техника балха юкъейоалаелга во ца латталга. Цу хьакъехьа дIахо кхоачашде белгалдаьха дукха балхаш да. Иштта, гальванически участкана автоматизаци яьй. Цо аттача баьккхаб гальваникий болх, лакхъеннай къахьегама овсарле, арахеца продукци дикагIа я.

ХIанз заводе кийчлуш ба кхы дIахо обработка е ца езаш оатхалаш арахецара технологи балха юкъейоалае. Из хIама духхьашха деши медицински инструменташ, аппараташ арахецача чIоагIа лоархIам болаши да. Цо цIендаь дIадоаккхаргда во продукци арахецалга.

Технически тIахьожама службас дизза кхетаду ерригача технологически процесса дакъа ше долгеи продукце дикалах бола бехктокхам бизза шийна тIабужалгеи, ОТК болхлой материальни хьисапе белгалбахара йола лаьрххIа положенеш а юкъейоалаяьй заводе. Преме фонд лакхъеннай 25 процентагара 30 процентага кхоачаш. Нагахьа санна кхаь бетта вIашта брак йоацаш продукци арахийцача преми а 40 процентага дIакхоач. Цхьабакъда, нагахьа санна брак йола продукци чакхйоалийте преми лац. ТIахьожама отдела берригача болхлошта аттестаци яьй.

Вахаро ше бакъдаь хIама да гIулакх довзаш, цох дог лазаш болх беча моттиге толам а хулилга, балха эффективность а дика хулга.

Госнадзоро даьча тохкамаша гойтачогIа, хIанзарчоа республике ерригача предприятешка лерттIа лоаттабац продукце дикал лакхъяра тIаберзабаь къовсам. Во продукци арахецара никъ бехка ха хьаэттай хIанз. Цу гIулакха тIадерзадаь хила деза материальнии моральнии нах белгалбахара гIулакхаш.

М. МАЙТАК,
стандарташтен бустамий средствашттен тIахьожам лоаттабара пачхаьалкхен инспектор.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

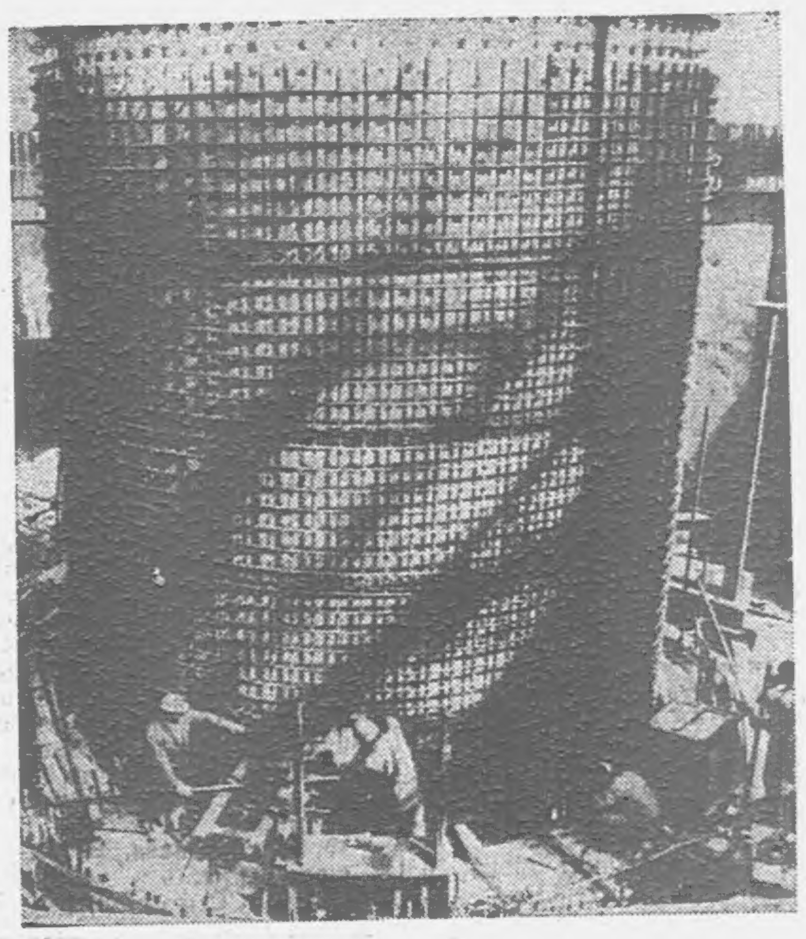

— Чехословаке атомни электростанцеш хьалъяра программа кхоачашъяр — из берригача халкъа боахама эффективность дIахо лакхъечарча керттерча лостамех цаI, — аьлар ТАСС корреспондента интервью луш Чехословацки атомни энергена йолча комиссе председатела Станислав Гавела.

ХIанз мехка Ясловске-Бочунпцен «Дукованашкен» АЭС 7 блок я болх беш. Иштта «Темелинен» «Моховцен» АЭС хьалъеш латт. 2000 шерага кхоачаш атомни станцешка хьайоаккхаш йола электроэнерги соахкарча хьокхамца нийсъйнча пхезза дукхагIа хургъя. Укх шера денз ЧССР-е ерригa тIакхеташ йола электроэнерги АЭС чотагIа кхетаргъя. Мехка теплоэлектростанцеш хьалъелга соцадаьд.

СУРТА ТIА: «Моховце» хьалъеш латт атомни электростанци.

ЧТК—ТАСС сурт.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ХАЛКЪА IАЬДАЛ КОТДАЛАР

Африкански континенте йоккха событи хиннай: 10 сентябре Аддис-Абебе дIахкхайкаяьй Эфиопе Халкъа Демократически Республика.

Цу къаьнагIъярех йолча африкански паччахьалкхен лаьтта республика хьахилар, 13 шу хьалха антифеодальни Къаман-демократически революце дIайолаяьча кердалонийн демократизацен процессий законагIа йола итог хинна дIаэттар. Цу сийлахь - доккхача гIулакхага кхача гIерташ эфиопски халкъо хьабена никъ атта бацар. Эггара хьалхарча деношкара денз революционни Iаьдала духьала эттар герзашца кийчбенна монархисташи помещикаши, къайлагIа саботаж ю буржуазни элементаш. Кхерам тIаэттабар эфиопски пачхаьалкхе ше йолаш хилара: арахьара реакци еннаяр из ши дакъа а даь екъа, провокацегIа самалийски агрессни сепаратистски группировкай военни выступленеши юкъе а йоалаяь.

Уж ерригa халонаш, чурча контрреволюцен арахьарча реакцен духьале эша а яь эфиопски халкъо Эфиопе болхлой парте хьалхаленца толаме чакхъяьккхай обществе перестройка яра процесс. Революци яьккхачул тIехьагIа дIадахача шерашка чакхдаьхад феодальни лаьтта леладар дIадаккхари халкъа «доалахьа лаьтта дIадалари, банкаштен йоккхийча промышленни предприятештен национализаци яр, къахьегаш бола нах вIашагIтохар, децанза хилар дIадаккхара шерра кампани йоаржаяр, из деча юкъа 15 миллион совгIа саг деша а язде а Iомавеш хилар санна дола овлангара хувцамаш. Из бахьан долаш мехка хIанз хьа а яь болх беш я 215 эзар саг чулоацаш йола 2,8 эзар производственни кооператив, хIаьта промышленни производства дегIаахара темпаш шера 10 процентага кхаьчай.

Феодальни монархе гаргаш тIа чIоагIденна дIаэтта халкъа Iаьдал, укх шера 1 феврале деррига халкъа референдум йолча могадаьча мехка конституце тIа дIачIоагIдаьд. Конституцега хьежжа 14 июне къаман собране — Iаьдала лакхехьарча органе хоржамаш даьд, цига цу къаьнача пачхаьалкхен историе чухь эггара хьалха мехка керттерча социальни группайн къамийн викалаш а хоржаш.

Уж революционни хувцамаш а, хIанзарча ханара ира проблемаш къоастаяра тIехь - тIехьагIа лакхлуш боагIача Эфиопе конструктивни лоархIамо, машара тIехьарча, ядерни кхерама духьаларча, колониализми расизми цIенъяь дIаяккхара тIехьарча, Африка цхьоагIонна тIехьа цо хьинаре лоаттабеча къовсамо дунен халкъашта юкъера цун сий лакхдаьд.

Эфиопски кулгалхой алресагIа КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дахьийтача моаршала письмо тIа белгалдаь ма хиллара, Советски Союзе дегIара раьза ба денал долчен къахьегара тIера долчен эфиопски халкъа керда вахар чакхдаьннача вай мехкаштен халкъаштен юкъерча доттагIала, чIоагIа тоам а хулаш белгалдоах тайп-тайпарча доакъошка советско-эфиопски беркате цхьана гIулакхаш леладелга хадданза дегIадоагIаш хилар.

СТАБИЛИЗАЦИ ЕШ ЙОЛА ФАКТОР

7—11 сентябре СЕПГ ЦК Генеральни секретарь, ГДР Пачхаьалкхен Совета председатель Э. Хоннекер ФРГ ваха хиннав. Германски шин пачхаьалкхен вахарера из лоархIаме событи дунен халкъашта юкъерча шеррача общественноста теркам шийна тIаозаш хилар.

Из цхьа бахьан доацаш дац. Суверенни социалистически немецки пачхаьалкхен кулгалхо ФРГ официально эггара хьалха тIаэцар хинна ца Iеш, цу событеца дувз ГДР-ан ФРГ-анеи юкъера а Малхбоаленнеи Малхбузеннеи юкъера а гIулакхаш тоадарга догдоахилга а.

ХIанз, визита итогех йола коммюнике кепатеха араяьккхача хана, ала йиш я, догдаьхараш нийса да. Бонне хиннача переговорий керттера итог — из Европе машаре цхьана дахалга хьаллацара къаьстта чIоагIа низаш тIадерзадергда, аьнна ГДР-ен ФРГ-ен цхьана декхар тIаэцар. ДIахо йодача хана немций лаьттара цIаккха а тIом дIаболабалийта йиш яц, немций лаьттара машар хьабоагIаш хила беза.

Шинна а оагIоно белгалдаьккхад Малхбоаленнеи Малхбузеннеи юкъерча конструктивни гIулакхашта стабилизаци яра фактор а йолаш шоашта юкъера гIулакхаш лоаттаданза даргдоацилга. Цунна гIо деш хила деза, масала, кхохкам кIаьдбареи машар Iалащбареи политика хьашт долаш, диалог дIахо яхьеи дуккхача ханашка цхьана гIулакхаш леладеи хьашт долаш йоагI-йоагIача союзаша гIулакхаш леладара доазонашка шин пачхаьалкхено тIанйца декхараш.

«Дика лоалахал леладаро дIадех шоллагIа дунен тIом бахьан долаш а тIом дIабаьнначул тIехьагIа дегIаухача хана а хьахинна реальносташ езаш хилар, — аьннад Бонне шу оттадаьча къамаьл деш Э. Хонеккера. — МаIан доацаш а кхераме а хIама да эхь хинна еха «германски рейх» дагайоаллаш гIайгIа яр. Шаккхе а германски пачхаьалкхе вIаши лоархIаши, суверенни пачхаьалкхенаш санна машаре цхьана яхаши хила еза».

Коммюнике тIа а ФРГ канцлера Кола даьча къамаьлашка а чIоагIдаьд ГДР-анеи ФРГ-неи юкъерча гIулакхий лардех долча 1972 шерарча договорага хьежжа ГДР-ацара дикача лоалахой гIулакхаш лерттIа дегIадоаладанза даргдоацаш хилар. Цунца цхьана Кола цIаьхка а переговораш йолча хана аьннад шоай правительство «цаI долча немций къаман» хьакъехьара тезис могаеш хиларах, «Германи йийкъа хилар дIадаккха» гIерташ из хиларах.

Немций ши пачхаьалкхе дегIаяра перспективаш цу тайпара цхьан лерагIа йоацаш лархIар могаду ФРГ-арча, реваншистски иллюзеех дIакъаста вIалла ца могаш хьувзача гIозараша. Хозахета лаьрхIадац. Бундестагерча ХДС/ХСС фракце председатела А. Дреггера, Э. Хонеккера визитаца дувзаденна ГДР ФРГ-ана дола доазув а дац, хIаьта «германски дош дийлла а да иштта дусаргдолаш а да», аьнна белгалдаккха дезаш.

Цу тайпара къамаьл Малхбоале - Малхбузе яха гIулакхаш ше-шегIа тоалургдоадилга дагадохийташ да. Из бахьан долаш къовсам лоаттабе беза.

ДЕСТРУКТИВНИ ПОЛИТИКА

Чакхдаьнна кIира Японе белгала хиннад Советски Союзацарча торговлена оттадаь дискриминационни доазонаш дIахо чIоагIдарпа. 7 сентябре японски правительства официальни приказагIа декхарийла баьб 36 эзар торгови кампане кулгалхой социалистически мехкашта йолча экспорта тIахьожам лоаттабара йолча координационни комитето оттаяь правилаш ноябрь бутт чакхбоаллаш йизза кхоачашъе (КОКОМ). Цу компанешка хьаю КОКОМ директиваш кхоачашъелга Iалашдара йола лаьрххIа отделаш. Цул совгIа парламента хьалхагIе тIанйпача актагIа лаьрхIа да КОКОМ правилаш толхаярах бехке вань моллагIа бизнесмен хIанз 5 шера пабахта ваха, хIаьта цун фирма 3 шера экспортни операцеш е бокъо йоацаш йиса тарлулга. Цхьа ха хьалха «Тосиба Кикай» яхача машинашъеча йоккха компане ши болхло лаьцав, СССР-а фрезерни станокий партн еннай, аьнна. Тохкамаш деш латт социалистически мехкашарча экономически бувзамашта КОКОМ доазонаш дехкилга телхадарах бехке яьча тхьайолча кхыча фирмай балха.

1949 шера США инициативагIа хьаяь а цар тIахьожам болаш а йола КОКОМ «шийлача тIема» шерашка, «стратегически лоархIам» болча товарий экспорта доазув увттаду, яхаш бахьанаш а доахаш Советски Союзеи кхыча социалистически мехкийи даькъера дискриминационни политика инструмент хинна дIаэттай. ТIехьарча хана США-с хьинаре пайда эц КОКОМ-ах СССР-а Iилма - технологически блокада увттаяра средствах санна, дуккхача наукоемки йолча продукцени технологенен экспорт елга дехка а дехкаш.

Малхбоале - М а л х б у з е яхача экономически гIулакхий сферера, ВIашагIкхийтача Штаташа качъеллача гуччахьарча деструктивни политико тIехь-тIехьагIа дукхагIа эгIазкхувл гIулакхаш леладу гIозараши общественности. Малхбузен столицашка тIехь-тIехьагIа дикагIа кхетаду, социалистически пачхаьалкхений рынкашка бовларо боахама конъюнктурана стабилизаци яра, производственни мощносташка биззагIа а пайданегIа а болх байтара, балхазал лакх ца йолийташ юхатохара новкъостал делга.

Кхыметтел США а кхетаду дискриминацен доазонаш увттадарен политико бумеранга хьисапе шоай общественни хьашташа тохалга. Иштта, США промышленникий къаман ассоциаце яхачох, экспорта доазонаш увттадарах американски фирмашта хулаш дола юкъара зе шера 12 миллиард доллярга кхоач. Хозахета дац «Джорнэл оф коммерс» яхача американски гIулакхаш леладеча гIозарий газето белгалдоахар: «КIезига пайда бенна йола нийсача маIана духьала йола из политика дIаяккха еза ха хьатIакхаьчай. США-с Советски Союзацара торгови гIулакхаш дегIадоаладе деза гибкии реалистически наькъа ларда тIа, идеологически уйлаш хьалха ца а тувсаш».

Геннадий ШИШКИН. (ТАСС).

УЗБЕКСКИ ССР Наманганскн областа Туракурганскн сомаш бокъабара лаьрхIача завода продукци чам болаш пайданеи я. ХIаьта из вай мехка тайп-тайпарча республикашка 800 адресагIа дIаухийт. Укхаза плов дара лаьрхIа специй набораш, йокъаяь гIамагIаш, хьачаш, пасташ, кишмиш арахец.

СУРТА ТIА: завода болхло Ф. Турсунова кийчача продукцеца.

Ф. Курбанбаева, В. Лещенко сурт.

ТАСС фотохроника.

Школьни реформа—массане юкъара гIулакх

КЪАМАЬЛ—КIЕЗИГАГIА, ГIУЛАКХ-ДУКХАГIА

Школьни реформо хьехархой коллективашта хьалхашка оттадьча керттерча декхарех цаI ла дешархой къахьегам безаш хьалхехбар, царпа беш бола профориентаце хьакъехьара болх лерттIа чакхбаккхар. Из кхета а деш, хьинаре къахьегаш я республикера дукхха а педколлективаш. Цхьабакъда, ала йиш яц цу даькъе деррига а хила ма деззара да, аьнна. ХIанз а дикка пу балха тIа къахьега дезаш ба Малгобекски района школай а базови предприятей а кулгалхой. Реформа йолаенна кхо шу совгIа ха яле а, йоагтIача бесса тоаяь дешархошта болх бе моттигаш яц укхаза. Эргабаккха безаш ба дешархой къахьегама бригадай болх а. Цу даькъе дикагIа болх берех ба М. Горьке цIерагIча совхоза кулгалхой. Массехк моттиг я укхаза дешархошта тракториста, моториста, сварщика балхаш довзийташ. ИнIгаш доахан детта Iомаю доярокаша. Юртбоахама балхаш Iомадарал совгIа, боахама гIо деш къахьегаш хул уж дешархой.

Цунна лоаллаха улла «Алханчуртский» совхоз массехк школа базови предприяти лоархIаш я. Укхаза болх беш цу школашкара дешархой къахьегама бригадаш а я. Яле а, балха специальносташ Iомаеш а, царга хьожаш а саг вац боахаме. Дукха ха йоацаш районе хиннача совещане совхоза директора Б. Манкиева дийцар, шоай подшефни школай дешархой дешара-къахьегама комбинате къахьегаш ба, яхаш. Из теша хала долаш хIама да, хIана аьлча цо ювца комбинат хIанз а хьаелланза я.

Из хьаелла лерхIаш-м ба. ТIаккха-м аттагIа хургдар берашца профориентаце а къахьегама а балхаш де. ХIамаш тега, токарни, слесарни балхаш Iомадергдар цига дешархоша. Из хила мегаш дар да. ХIаьта хIанз фу дувцаргда укхаза профориентацех лаьца?

Кхы дикагIа латтац из гIулакх промышленни предприятешка а. Масала, Малгобекски № 3 йолча юкъерча школа базови предприяти лоархIаш я Вознесенски газ чакхйоха завод. ХIара кIирагIа хьакхувл укхаза бераш. Укхаза царна довз прибористий, слесарий, лаборантий балхаш. Довз... Уж довзар мара, хIама Iомадеш а кхы производстве дакъа лоацаш а, болх беш а бац дешархой. Царна лаьрхIа ши цIа дIаденнад завода кулгалхоша, бераша шоаш ахча хьадоаккхе, дIа-хьа тетта макеташ а гойтара пособеш а эцаргья, аьннад. Бе болх ца хилча, мичара дахьаргда пар из ахча? Шоаш хьадаьр гуш а из пайдане долга ховш а хила деза бераш. Царга дакъа лацийтта деза материальни производстве, шоаш хьадаьчох алапи а ийлеш. ТIаккха хьинарегIа къахьега безам а хургба пар. Дукха ха йоацаш хиннача Малгобекски района базови предприятейн, школайн кулгалхой совещане дийпар пох лаьца. Дукхха а тайп-тайпара болх тоабара тIаерзаяь предложенеш йоалайир. Цхьабакъда, къамаьл кIезигагIа а деш, дукхагIа гIулакх де деза ха хьатIаэттай. Из кхетаде доагIа массане а.

Л. ЧАПАНОВА.

СПОРТ

АргIанара матч Грозненски «Терека» футболисташа Волгодонске моттигерча «Атоммашаца» чакхъяьккхар. Республикерча футбол езараша чIоагIа дог доахар вай команда дика ловзарга. Из ший бахьан долаш дар: тIеххьарча вIашагIкхетарашка йоккха говзал гойтаяр вай коллективо.

ХIаьта а, ховш ма дий, «Терекo» хьоашалгIа яхача дукха очкош йоаелга. Иштта хилар хIанз а. Турнирни таблице вай командал тIеххьа яле а, «Атоммаш» зоне дикагIчарех цаI я. Цун 28 очко я. Шовзткъе йиъ бургац дIачутехаяр цо шийца лайзача командий наIарашка, чуялийтаяр — шозза кIезигагIа. Цул дикагIа хьокхамаш долаш цхьа Саровера «Сокол» мара яц.

Ловзар дIадоладеннача хьалхарча минуте денз ира къовсам лаьттар. МалагIа команда котъяргья, малагIа эшаргья ала хала дар. ХIаьта а тIеххьара фусамдаьй аьттув баьлар, счет 3:1 йолаш котбаьлар уж.

Ераш я массехк ди хьалха чакхъяьннача тура результаташ: «Динамо» — «Салют» — 3:0, «Машук» — «Цемент» — 3:0, «Уралан» — «Кубань» — 1:1, «Сокол» — «Торпедо» (Вж.) — 1:1, «Нарт» — «Локомотив» — 1:1.

М. ЭРЗИЕВ.

Суда залера

ЗУЛАМА НИКЪ

Маца гIолбала болалу сага вахара никъ? ДукхагIболчар жоп лургда: бера хана денз. Малгобекски района Инаркъе вахача Яндиев ИбрахIима Абоязитах иштта аьлча нийса хургдац. Цун хиннача цхьан хьехархочо аргдац, из аьрдагIа, шийга дIаяхар дIа ца эцаш, воча гIозара тIехьаваьнна лелаш кIаьнк вар, аьнна. Во дешацар, урокашта тIехьавувлацар, общественни вахара юстара латтацар. Ший ханнахьа Советски Эскаре вахар. Цигара цIавеча № 12 йолча юкъерча школе военрукалла балха эттар. Дешархошта а хьехархошта а езаелар цун кIаьда оамал, эхь-эздел. Хеталора, саго ший никъ лехаб, аьнна. Новкъа дале а, цIаьхха балхара дIаваьлар Абоязит, договорагIа балхаш ле вахар. Цигара цIавеча а хьалха санна нахаца Iимерза, хьанйна вар. Цхьабакъда, хабар арадаьлар: корта бохабеча малара тIакхувш ва, аьнна.

Керда бIаьсти хьатIакхаччалца балха вахаизар зIамига саг, аргIанара договорни сезон дIайолаялларга хьежар. Массаза цIагIа вагIа а сатем хилацар. каст-каста юрта юкъе а Малгобеке а го йиш яр из. Цига из санна бараш дукха бар. Къайле яц, Малгобекски района юрташка ира латт къахьегама ресурсех пайда эцара дош. Духхьал Инаркъе ши бIаь совгIа саг ва хьабе болх боацаш.

Иштта дIадолхар шераш: договорни балхашкара цIавийрзача дердайна лелаш массехк бутт боаккхар. Ховш ма дий, цу тайпарча наькъо саг корта бохабеча маларга вугалга. ХьалхагIа наьха бIаргех лоралуш деш хиннар, хIанз гуччахьа де ваьлар Яндиев. Юххера цу наькъо зуламга а вигар из.

Из хилар укх шера 28-ча июне. Бус пхьайтта сахьат даьннача хана, Фрунзе цIерагIча улицагIа вахача ший юртахочун Хамчиев Микаила коа наIараштa йисте нийсвелар кеп хинна вола Абоязит. Тата даь цIенда хьаара а ваькkха, цунгара пхьан гIулакха ваха мотоцикл еха эттар из. Веханза венача хьашагара хьал бIаргадайча, цIендас ак аьлар. Цхьабакъда, гIулакх сиха дале, ше хьалхашка а хайна, миччахьа из дIа-хьа вига раьза хилар. Цу хабарах вашанзар Абоязит, низагIа мотоцикл дIайнга велар. ХIаьта шийна духьале йинча, хьовззабаь Хамчиева пхьарс чурабаькkхар цо.

Цу ханна коара гIараш дIа а хеза, хьаараяьлар Микаила нана. Цо шийх бехк баькkха, геттара чураваьлар «хьаша». Йоккхача сага кертах гIадж техар цо. ГIартато гIовттабир лоалахой. Царех цаI М. зуламхочоа никъ бехка гIертар. Абоязита урс даькkхар, йоккха еце а, чов йир хIама гунахьдоацача сага.

Дерригне финал — суда гIанд. Яндиева лош Инаркъерча клубе дийпар. Зуламхочоа набахта чувалла дикъ шу ха техар. Цул совгIа. алкоголизмах низагIа дарба а дергла цунна.

Цхьабакъда, укхаза тIадам оттабе бокъо ца лу хIамаш нийсделар процесс йолча дийнахьа. Царех ше ма дарра дувцаргда вай.

Халкъа суда заседани дIайолаяра йилла ха хьатIакхьчар. Клуба зале дукха нах гулбеннабар. Царех дукхагIбараш шоай цIагIара а балхара а гIулакхаш а дита баьхкабар. Болаш бар судахо, халкъа заседателаш, прокурор, адвокат, суда секретарь, хIаьта зуламхочунна аьнна кийчдаь гIанд даьсса латтар. Из хьавоалаве «бицбеннабар» Малгобекски РОВД болхлой. ЦIайзар телефонаш, дIахехкар машинаш, дIабаха тохабелар нах. Процесс дIайолаяла езачул тIехьагIа тоъал ха яьлча мара шоай декхар кхоачаше кхетанзар «порядка тIехьа къовсам лоаттабераш».

Из а дицдаь дар кхы цхьаькха. А. Яндиева лелаьдаьр юрто харцделга хьахьокхар духьа лаьрхIа общественни обвинитель хьожаваьвар Инаркъерча юрта Совета исполкомо. Из декхар тIадилладар Хамчиева Ритайна — цу юрта Совета болхлочоа. Процесс дIайолаяла массехк минот йисача хана яха-яьнна моттиг йоацаш къайлаяьлар из. Лоаца аьлча, бIаргаш тIакъоарзаде саг воацаш висар зуламхо.

Къаьстта ала лов Инаркъерча юрта Совета исполкома болхлоех. Мала тешаргва Абоязийта вахара никъ гIолбаьнналга а из болх па беш лелалга а царна хапар аьлча. Шаьра ховра. Абоязит санна дер дайна лелараш укхаза дукха ба. Цхьабакъда, моттигерча депуташа, ер ма дий, аьнна, цу хьакъехьа деш хIама дац. Из иштта долга дика хьахьекхар Р. Хамчиевас процесс йолча дийнахьа даьчо а.

Саго яхап къахьегама ресурсех пайда эцалга санна дола чоалхане дош, цхьан дийнахьа къоастаде йиш я. Цхьабакъда, цу даькъе мело яр а зуламе да.

С. СУЛТАНОВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕПРОГРАММА

15 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — Хоккей. Канадан кубок. 2-гIа финала матч. Канадера передача.
10.35, 16.00, 17.15 — «Кердадараш».
16.15 — «Моаршал да хьога, музыка». Композитора Р. Щедрина московски хоровой училищан дешархошца вIашагIкхетар.
17.20 — Философски беседаш.
18.05 — «Клад на пустыре». Мультипликационни фильма премьера.
18.15, 23.20 — Тахан дунен тIа.
19.00 — Сийлахьча Октябрьски Социалистически Революцен 70 шу дузаш. Советски Молдави. Молдавски телевидене программа.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Кулгаш хьаллаца вай, доттагIий». Авторски илле сайре.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Вайна гонахьара дуне. 2-гIа класс. «Сенгара дIайолалу Даьхе». Iилма-довзийтара фильм.
8.55 — «Профессора Барске цаца». Iилма - довзийтара фильм.
9.05, 13.20 — Французски мотт. Iомабу 1-гIа шу.
9.55 — «Са жIалена приз ле». Iилма - довзийтара фильм.
10.05 — СПТУ дешархошта. Истори.
10.35, 11.40 — Биологи. 5-гIа класс.
10.35 — Эрсий къамаьл.
11.25 — Iилма - довзийтара фильм.
12.00 — «Сурт». Телевизионни художественни фильм. 1-гIа сери.
13.50 — Хьа ленинсни библиотека. В. И. Ленин. «Кагирхой союзий декхараш».
14.20, 23.10 — «Кердадараш».
14.25 — Л. Андреев. Вахарен творчестван оагIонаш. 1-гIа дакъа.
17.00 — «Кердадараш» (гIалгIай меттала).
17.05 — «Чапаев. Сагах дола легенда». Документальни фильм.
17.45 — «Шоана, дай-ноаной» (нохчий меттала).
18.15 — Тхо Ленина доттагIалца чIоагIа да». Ставропольски телевидене программа.
19.15 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.30 — «Сакъердаме минуташ» (нохчий меттала).
19.50 — Баскетбол. Континенташта юкъера кубок. МаIанах. «Барселона» (Испани) — «Вашингтон олд старз» (США). Италера трансляци.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Сурт». Телевизионни художественни фильм. 2-гIа сери.

16 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — В. Распутин. «Ваха а ваха, диц а ма де», «Сфера» яхача московски театра фильм-спектакль.
10.10, 16.00, 17.10 — «Кердадараш».
16.15 — Исторе урокаш. Телевизионни журнал.
17.00 — «Вологодски иллеш».
17.15 — «Цхьана уйла ергья вай». ВЛКСМ ЦК секретараша В. И. Мироненкоа, И. Н. Никитинца, СССР просвещение министра заместителица В. Д. Шадриковца, СССР унахцIенон министра заместителица А. А. Барановца пионерий вIашагIкхетар.
18.00 — «Деша тIехьа — гIулакх».
18.30 — «Цу фаьлга тIа ишта дар...». Мультипликационни фильм.
18.40 — Поэзен минуташ.
18.45, 22.45 — Тахан дунен тIа.
19.00 — Спортивни программа дуне. 2-гIа класс.
Ма. Футбол. Европейски кубнаш.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Илли оал Азербайджански ССР халкъа артисткас Ф. Касимовас.
22.00 — Спортивни программа дIахододар.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Гульсара из Паттанесара». Телевизионни документальни фильма премьера.
8.35, 9.35 — Немций мотт. Iомабу 2-гIа шу.
10.35, 11.40 — 2-гIа класс. «Щелкунчик» яха П. И. Чайковске балет-фаьлг.
11.05 — Шахматни школа.
12.10 — «Сурт». Телевизионни художественни фильм. 2-гIа сери.
14.05, 23.10 — «Кердадараш».
14.10 — Л. Андреев. Вахарен творчестван оагIонаш. 2-гIа дакъа.
17.35 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
17.40 — «Наш вернисаж». Дагестана искусство.
18.10 — В. Мережко. «Со — кхалсаг я». И. С. Тургенева цIерагIча Орловски драма театра спектакль.
19.15 — «Нохч-ГIалгIайче».
19.30 — «Со — кхалсаг я». Спектакла дIахододар.
20.20 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.30 — ХIара кахьата — терко (нохчий меттала).
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Сурт». Телевизионни художественни фильм. 3-гIа сери.

17 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — М. Мусоргский. «Выставкера сурт» яха фортепианона лаьрхIа сюита. ДIалохх М. Петухова.
9.10 — «Юха йистхила, зурманчаш!».
9.40 — Документальни фильмаш.
10.20, 16.00, 17.05, 19.20 — «Кердадараш».
16.15 — «Заманхочун суртсибат». Документальни фильмаш.
17.10 — «Массаза а малх хьежалба. Литвай берий коллективай концерт.
18.10 — «Са хьамсара Даьхе». Фотоконкурс.
18.15 — Iилмен вахари.
18.45, 22.50 — Тахан дунен тIа.
19.00 — Мультипликационни фильмаш: «Нана гаьна тIа», «Ученик звездочета».
19.25 — «Совершенно невероятное происшествие или Граф Калиостро». Телевизионни музыкальни спектакла премьера. М. Таривердиева музыка.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Искусства говзанчаш. СССР халкъа артистка В. Н. Пашенная.
23.05 — «Дунен кагирхойн».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Лийгаш». Телевизионни документальни фильма премьера.
8.35, 9.35 — Информатикан вычислительни техникан лардаш. 10-гIа класс.
9.05, 13.25 — Испански мотт. Iомабу 1-гIа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Индустриализаце курс.
10.35, 11.40 — Биологи. 7-гIа класс.
11.00 — АБВГДейка.
11.30 — Iилма - довзийтара фильм.
12.05 — «Сурт». Телевизионни кхо сери йола художественни фильм. 3-гIа сери.
13.55, 22.35 — «Кердадараш».
14.00 — Кемеровски студе телевидене программа.
17.00 — «Кердадараш» (гIалгIай меттала).
17.05 — Iилма-довзийтара фильм.
17.25 — «Вай интернационалисташ» (нохчий меттала).
17.55 — Парторганизацешка отчеташи хоржамаши (нохчий меттала).
18.15 — Киножурнал.
18.25 — «Коммунисти перестройкен» (гIалгIай меттала).
18.40 — «Спасибо — Пожалуйста».
19.05 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.30 — «Илли» яхача фольклорни ансамбла концерт (нохчий меттала).
20.20 — Баскетбол. Континенташта юкъера кубок. МаIанах. «Монте Либано» (Бразили). «Жальгирис» (Каунас). Италера передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Футбол. УЕФА кубок. Финала 1/32. «Локомотив» (София). «Динамо» (Тбилиси). Болгарера передача.

18 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Совершенно невероятное происшествие или Граф Колиостро». Телевизионни музыкальни спектакль. М. Таривердиева музыка.
10.10 — «Дунен кагирхойн».
10.45, 16.00, 17.20 — «Кердадараш».
16.15 — Ю. Яковлева турпалаш экрана тIа. «Мы с вулканом».
17.25 — Документальни фильмаш.
17.55 — РСФСР халкъа артистка Г. Карева дIалохха эрсий романс.
18.15 — Мультипликационни фильмаш: «Фитнэ», «ЗIамига Iу», «Аквариум». (Азербайджан).
18.45, 23.15 — Тахан дунен тIа.
19.00 — «Проблемаш — лехамаш — соцамаш». Советски культуран материальни база. Дакъа лоацаш ба: СССР СМ бюро председатела заместитель В. И. Власов. СССР культура министр В. Г. Захаров, СССР Госкино председатель А. И. Камшалов, СССР Госкомиздата председатель М. Ф. Ненашев, СССР госплана председатела заместитель В. М. Серов, СССР гостелерадио председатела заместитель Л. П. Кравченко.
20.30 — ДIалохх дунен халкъашта юкъерча конкурсий лауреата Д. Алексеевс (фортепиано).
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — ЦТ. Экрана тIа духхьашха. «Полеты во сне и наяву». Художественни фильм.
23.30 — «Оаха лекхар джаз».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Кино: перестройкан наькъаш». Телевизионни документальни фильма премьера.
8.35, 9.35 — Истори. 4-гIа класс.
9.05, 14.25 — Английски мотт. Iомабу 1-гIа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Философе керттера дош.
10.35, 11.40 — Истори. 7-гIа класс.
11.05 — «Вай беш».
12.10 — «Ейна экспедици». Субтитрашца художественни фильм. 1, 2-гIа сереш.
14.45, 22.50 — «Кердадараш».
14.50 — «...Сванети. Бунт засеченных исполинов». Дакъа лоацаш ба СССР Госагропрома председатель В. С. Мураховский, Грузински ССР автотранспорта министра заместитель А. П. Чхеидзе.
17.00 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
17.05 — Фильм-реклама.
17.10 — «Школера вахар» (нохчий меттала).
17.40 — Парторганизацешка отчеташи хоржамаши.
17.55 — Литературни пIаьраска (гIалгIай меттала).
18.15 — «Школа: перестройкан проблемаш». Дакъа лоацаш ба СССР АПН член корреспондент Ш. А. Амонашвили, хьехархо В. Ф. Шаталов.
18.35 — «Вай баьццара доттагI». Хьун болхлой Денга (нохчий меттала).
19.05 — Мультфильм.
19.15 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.30 — «Доакъара — маькха санна» (гIалгIай меттала).
19.50 — «Iалама доттагIий клуб».
20.20 — Баскетбол. Континенташта юкъера кубок. МаIанах. «Трейсер» (Италия) — «Барселона» (Испани). Италера передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Вай тIехьале». Телевизионни альманах.
23.00 — Городаши спорти. СССР чемпионат. Северодонецкера передача.

19 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА
МОСКВАН ДИ

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Са Москва». Телевизионни документальни фильм.
9.25 — «Иразе берал». Концерт.
9.55 — Поэзи. Е. Винокуров.
10.50 — Халкъа ашараш.
11.05 — «Луначарски Нарком». «Уж хьалхара хиннаб» яхача циклацара документальни фильм.
12.00 — «Тахан — Москван Ди».
12.30 — П. И. Чайковский. «Москва» яха кантата.
13.05 — Резонанс.
14.20 — «Зоопарке — ремонт». Мультипликационни фильма премьера.
14.30 — Тахан — Москван Ди.
15.00 — ДоттагIал. Телевизионни журнал.
15.30 — Массанена а хIарнена а. Халкъа эша товараш хьадара проблемаш.
16.00 — «СелаIад» яхача халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. (Ливи).
16.25, 19.10, 23.50 — «Кердадараш».
16.30 — «Баьццовгlай дуне».
17.25 — Мультипликационни фильмаш: «Шах и слуга», «Домик на поляне».
17.45 — Тахан — Москван Ди.
18.15 — Сийлахьча Октябра юбилейга. Историен довргдоаца мугIараш. «Хьа заманхо». Художественни фильм. 1, 2-гIа сереш.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Театра, кинора, телевиденера музыка. «Композитор З. Артемьев».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — «Деррига зизаш — хора». Петрозаводски паччахьалкхен университета студентий хора концерт.
8.55 — Ритмически гимнастика.
9.25 — Спидвей. Дунен чемпионат. Финал. ЧССР передача.
9.55 — «Iуйрийнара почта».
10.25 — «Не верь, что меня нет». Субтитрашца художественни фильм.
11.35 — Баскетбол. Континенташта юкъера кубок. МаIанах. «Цибона» (Югослави) — «Жальгирис» (Каунас). Италера передача.
12.55 — Хьун болхлой Денга. Документальни фильм.
13.15 — Ашарий сурт-сибат. «Илли оал Б. Папроцкес» (ПНР).
13.40 — Телевизионни театр. Ж. Сименон. «Мегрэ и человек на скамейке».
16.10 — Художественни гимнастика. Дунен чемпионат. Болгарера передача.
17.10 — «ЦIи хеза мишта хургвар». Художественни фильм.
18.20 — «Нохч-ГIалгIайчен кIира».
18.30 — «Саги Iалами». Хьун болхлой Денга (гIалгIай меттала).
19.00 — «Хьун илли». В. Хайдаровх киноочерк (нохчий меттала).
19.10 — «Заманхо» (гIалгIай меттала).
19.40 — «Революцен мурд». А. Д. Шерипов ваьча дийнахьа денз 90 шу дузаш (нохчий меттал).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Н. Дурова йолча хьоашалгIа». 1-гIа дакъа.
20.15 — «УнахцIено». РСФСР унахцIенон министраца А. И. Потаповца «Советская Россия» газета редакце вIашагIкхетар.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Асфальта тIара гаьнаш». Художественни фильм.
23.05 — «Кердадараш».

20 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА
ХЬУН БОЛХЛОЙ ДИ

7.00 — «90 минут».
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гIулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Iуйрийнара почта».
11.30 — Киноафиша.
12.30 — Ашарий киоск.
13.00 — Юртара сахьат.
14.00 — «УнахцIено».
14.45 — «Обратная связь». «12-гIа этаж» яхача школьни программа итогаш.
15.20 — Паччахьалкхен Центральни Концертни зале Казахски ССР искусства говзанчийн творчески кагирхойн концерт.
17.15 — Вай цIа. Телевизионни журнал.
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — «Iодувша ха хиннай». Мультипликационни фильм. (Азербайджан).
18.55 — «Галина Писаренко». Фильм-концерта премьера.
20.00 — Футбол. СССР чемпионат. «Динамо» (Киев) — «Спартак». 2-гIа тайм. Киевера трансляци.
20.45 — ДIалохх РСФСР заслуженни артисташа М. Рожковс (балалайка). Ю. Черновс (гитара).
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Художественни гимнастика. Дунен чемпионат. Болгарера передача.
22.15 — Футбольни обозрени.
22.55 — «Кердадараш».
23.00 — Баскетбол. Континенташта юкъера кубок. МаIанах. Италера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е дIаотта!
8.15 — Хьун болхлой Денга. «Дубрава». Телевизионни документальни фильма премьера.
8.45 — «Асфальта тIара гаьнаш». Художественни фильм.
10.05 — Дунен музыкальни культура ганзера. Д. М. Шостакович. Альта фортепианона лаьрхIа соната.
10.45 — Эрсий къамаьл.
11.15 — Украински телевидене программа.
12.10 — Художественни гимнастика. Дунен чемпионат. Болгарера передача.
13.10 — Дунен кагирхойн.
13.45 — Мехка къаман театрий фестиваль. «Центрофуга». Ленински комсомола цIерагIча Литовски ТЮЗа фильм-спектакла премьера. Автор Г. Приеде.
15.30 — Художественни гимнастика. Дунен чемпионат. Болгарера трансляци.
16.15 — «IажагIа къамарг». Мультипликационни фильм.
16.35 — «СелаIад» яхача халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Халкъа искусство». (Ливи).
17.00 — Спортивни программа. Художественни гимнастика. Дунен чемпионат. Болгарера трансляци. Баскетбол. Континенташта юкъера кубок. МаIанах. Ахфинал. Италера передача. СССР чемпионат. «Динамо» (Киев) — «Спартак». 1-гIа тайм. Киевера трансляци.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Н. Дурова йолча хьоашалгIа». 2-гIа дакъа.
20.15 — Реклама.
20.20 — «Дом на околице», «Когда цветет королева ночи». Телевизионни документальни фильмаш.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Переворот по инструкции 107». Художественни фильм.
23.15 — «Кердадараш».

РАДИОПРОГРАММА

15 СЕНТЯБРЬ

6.40 — «Юртара Iуйренаш».
6.55 — 7.00 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — Илли оал Т. Ташаевас.
9.15 — «Дикал предприятенга» (нохчий меттала).
9.30 — 10.00 — «Къона заманхо» (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Ханс хьалхадоах» (гIалгIай меттала).
16.16 — 17.00 — «Шоана, производстве хьалхалаттараш». Концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — Хоамаш.

УКВ

19.00 — Художественни самодеятельноста доакъашхой концерт.
19.44 — Халхара ашараш.

16 СЕНТЯБРЬ

6.40 — «Хьая мел кхедаьр лораде». Рейд (нохчий меттала).
6.55 — 7.00 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — С. Димаев. Бераштеи кхувшбоагIараштеи лаьрхIа фортепианни пьесаш.
11.15 — «Болхлочун уйлаш» (гIалгIай меттала).
11.30 — 12.00 — «Вай доттагI Iалам». Радиожурнал.
15.15 — «Барт болча дезале».
15.35 — 15.45 — «Социалистически яхьа дневник».
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Дунен халкъашта юкъера хьая (гIалгIай меттала).
16.15 — «Вахара хьисап — советски».
16.35 — «Юртбоахама знаней радиошкола».
16.45 — 17.00 — Ашараш.
18.00 — Керда хоамаш
18.30 — 18.40 — Хоамаш.

УКВ

19.00 — Р. Ласкаева дIалохха лирически ашараш.
19.31 — Нохч-ГIалгIай ашарий концерт

17 СЕНТЯБРЬ

6.40 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала).
6.55 — 7.00 — Передачай программа
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Ашараш.
8.40 — 9.00 — «Ца малар — вахара хьисап».
11.15 — «Патриот» (гIалгIай меттала).
11.30 — «Микрофонаца Грозне гIолла»
11.50 — 12.00 — Ашараш.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Нохч-ГIалгIайчен поэзи ашарашка» яхача циклацара передача.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Вахари дин». Радиожурнал.
18.55 — 19.00 — Ашараш.

УКВ

19.00 — С. Чахкиева дешашта язда иллеш.
19.24 — Концерт.

18 СЕНТЯБРЬ

6.40 — «Юртара Iуйренаш».
6.55 — 7.00 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — «Iилма — производствана».
8.45 — 9.00 — «Къонабарий оазаш» (нохчий меттала).
11.15 — 12.00 — «Талантий дукха бесаш»
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «ДоттагIий оазаш».
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала)
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Хоамаш
18.40 — 19.00 — «Хьона, Даьхе, салтечун возI» (гIалгIай меттала).

УКВ

19.00 — Илли оал Минцаев Мовсара.
19.36 — Симфонически ашараш.

19 СЕНТЯБРЬ

6.40 — «Юртара вахар» (нохчий меттала)
6.55 — 7.00 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — Хоамаш.
10.15 — «Керда гIулакхаш — вахаре» (нохчий меттала).
10.35 — 10.40 — Ашараш.
11.00 — «Къонал».
11.30 — 12.00 — Литературни Нохч-ГIалгIайче
12.40 — «Халкъа тIахьожам — балха тIа». (нохчий меттала).
13.00 — 13.15 — «Къахьегамца сий долаш ва саг» (гIалгIай меттала).
15.15 — «Гвардеец» яхача ансамбла концерт.
16.00 — «Профсоюзаши вахари».
16.20 — 17.00 — Концерт
18.20 — 19.00 — «Ашарий почта».

УКВ

19.00 — Халкъа ашараш.
19.29 — Мехкарий лирически иллеш.

20 СЕНТЯБРЬ
ХЬУН БОЛХЛОЙ ДИ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Хоамаш.
8.25 — 9.00 — «Шоана дукхаеза ашараш».
11.20 — 12.00 — Хьун болхлой цIейна хеталь программа.
15.15 — 15.30 — Сийлахьча Октябра 70 шу узаш! «IIарте тешаме возI» (нохчий меттала).
16.00 — «Школьни глобус».
16.30 — 17.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
18.00 — 19.00 — «Иллеца доттагIала долчарна». Концерт.

УКВ

19.00 — Лирически илле концерт.
19.30 — Сакъердаме иллеш.

«Грозгоргаз» ЭПУ абонентий теркамга!

Слесара - газовика балха лоаттабеш бола тIахьожам лакхбари иштта газови приборашца пайда ийбара бокъонаш чIоагIъяри духьа, абонент кхерамзле йоацаш а экономно а газах пайда ийбара бокъонех йолча инструктажах чакхвала а «Грозгоргаз» ЭПУ технически кабинетера контрольни журнал хьаэца а декхарийла ва. Из дара шийца хила еза: квартира хьаэцарах йола ордер (дукхаквартирни цIагIара) нагахьа санна частни цIа дале газ хьахецарах йолча нарядаца газофикаце проект.

Адресаш:

1. Старопромысловски шоссе № 38, цига № 4 йолча автобусацеи № 2 йолча троллейбусацеи «Горгаз» яхача остановке кхачалца ваха веза. Цо болх бу шоаттеи кIирани деношкара дIаиккхача хIара денна, 8 сахьат даьлча денз 17 сахьат даллалца.
2. Революце проспект № 11 (шура йоххача тика коа) цо болх бу кIирани оршоти деношкара дIаиккхача хIара денна, 10 сахьат даьлча денз 19 сахьат даллалца.

«Грозгоргаз» ЭПУ.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!

ДIАХЬОШ ДА 1988 ШЕРА

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТ ЯЗДАЙТАЛГА

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Шера газет яздайтара мах 4 соми 8 кепиги ба. Из кхо ца деш, кхоанена дехкаш тIехьа а ца доахаш, ханнахьа «Сердало» яздайта шоашта!

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктохкама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря—2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства—2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем—2-85-64; машинописное бюро—2-89-51; корректорская—2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00440. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3237.